

CIVAYA İLİŞKİN MİNAMATA SÖZLEŞMESİ
SÖZLEŞME METNİ VE EKLERİ

CIVAYA İLİŞKİN MİNAMATA SÖZLEŞMESİ

SÖZLEŞME METNİ VE EKLERİ

Bu kitapçık, sadece bilgilendirme amacı ile yayınlanmıştır. Kitapçık, Sözleşme Yedimini olarak görevli Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından muhafaza edilen Cıvaya İlişkin Minamata Sözleşmesi'nin asıl sözleşme metinleri yerine geçmemektedir.

www.mercuryconvention.org

Eylül 2017

ÖNSÖZ: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GENEL SEKRETERİ

ANTÓNIO GUTERRES

1956'da Japonya'nın Minamata Körfezi'nde, iki ve beş yaşlarında olmak üzere iki küçük kıza, felç edici, tedavi edilemez ve vücutta iz bırakan etkileri olan cıva zehirlenmesi teşhisi kondu. Sonraki on yıllar boyunca hikâyeleri birçok kez anlatılmış, şimdi Minamata hastalığı olarak bilinen hastalıktan muzdarip olan on binlerce yetişkin, çocuk ve doğmamış bebeğin hikâyesiyle bir olmuştur.

Ne yazık ki bu hikâye, hala anlatmamız gereken bir hikâyedir; zira onca yıldan sonra, çok fazla insan hala, cıvanın sadece termometrelerde güvenli bir şekilde yer alan büyüleyici bir madde olduğunu düşünmektedir. Çok az insan, cıvanın ölümcül, yok edilemez ve kömürlü elektrik üretiminden kimi rimellere ve floresan ışıklara kadar her şeyin içinde bulunan bir madde olduğunun bilincindedir. Benzer şekilde, çok fazla insan, 130.000 kimyasalın ve piyasadaki diğer maddelerin çok küçük bir kısmının doğru bir şekilde değerlendirildiğinin, etiklendiğinin ve izlendiğinin farkında değildir. Daha da az sayıda insan ise, pizza kutuları, mikrodalgada pişen patlamış mısır ya da elektronik atık gibi sıradan maddelerin nesillerdir hava, toprak, su, gıda zincirleri ve ekosistemlerimizi kirlettiğinden şüphe ediyor. Cıvanın insan sağlığına yönelik risklerini tanımlamak, kabul etmek ve bu konuda harekete geçmek hala çok uzun zaman almaktadır.

Bilim adamlarının, insanlığın iyiliği için çalışmalarını sürdürme ve tıbbi uzmanlar ile vatandaşların, bu bilgiye kolayca erişmelerine ilişkin haklarını güçlendirmemiz gerekmektedir. Buna ek olarak, yargı makamları ve hükümetlerin bu türden bilgilere dayanarak hareket etmeleri hak ve sorumlulukları ile medyanın, bu hususların sonuçlarına ve çıkarımlarına dair haber verme hakkı mevzularında ısrar etmeliyiz. Bunlar, Minamata Sözleşmesi'nin simgelediği trajik geçmiş ve iyimser geleceğin altını çizdiği temel haklardır.

Pek çok kirlenici madde gibi cıva, sadece tekil kurbanlara zarar vermez. Bütün olarak, topluluklara zarar verir. Yoksulluğu körükler, çatışmayı besler ve eşitsizliği daha da arttırır. Zanaatkâr altın madencisi olarak çalışan genç bir anne örneğini ele alalım. İş yerinde cıva işlenmesinden zehirlenirken, çocukları da dâhil olmak üzere, sayısız diğer bireyler de cıvanın çevreye olan etkisinden zarar görür.

Minamata Sözleşmesi, bu sefalet döngüsünü kırmamız için bir şanstır. Bu Sözleşme, sadece dünyadaki insanların sağlığını iyileştirmeyi değil, daha adil, daha yeşil bir ekonomiye geçişi hızlandırmak için bir fırsatı temsil etmektedir. İnsanlar, toplulukların daha istikrarlı ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmeleri için daha güvenli ve daha etkili alternatifler sunan teknolojiden yararlanabilir. Hâlihazırda 400 milyar dolar değerinde olan yasal atık piyasası, mevcut durumda sağlığımızı ve çevremizi kirleten elektronik atıkların yüzde 90'ını güvenli bir şekilde işlemek üzere daha fazla iş yaratabilir. Gerçek şu ki, potansiyel faydalar muazzamdır.

Bu Sözleşme'yi onaylamak için çok çalışmış olan herkese teşekkür ediyorum. Ancak, en zor iş hala önümüzde durmaktadır; zira şimdi, cıva zehirlenmesinin toksik tehdidi altında yer alan tüm bölgelerdeki topluluklara yöneltilen riskleri en aza indirmek için Sözleşme'yi hızla ve etkin bir şekilde uygulamalıyız.

ÖNSÖZ: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GENEL SEKRETERİ YARDIMCISI VE ÇEVRE PROGRAMI (UNEP) BAŞKANI

ERIK SOLHEIM

Minamata Sözleşmesi, adını, 1950'lerin sonlarında yerel toplulukların cıvalı endüstriyel atık sularıyla zehirlendiği Japonya'daki güzel Minamata şehrinden almıştır. Hastalığın teşhisi ve ıstırabı, dünya çapında tekrarlanmaya devam etmektedir. Cıvaya İlişkin Minamata Sözleşmesi ile küresel topluluk, hâlihazırda cıva zehirlenmesi nedeniyle kaybedilen hayatları anmakta ve öğrenilecek endüstriyel derslerin farkına varmamızı sağlamaktadır. Minamata Sözleşmesi, hayatı kucaklamayı ve Sözleşme'nin başkalarını aynı kaderden koruduğunu görmeye kararlı olan kurbanları kutlamaktadır.

Minamata Sözleşmesi, mevcut olan daha iyi uygulamaları ve daha güvenli alternatifleri benimseyerek, bütün ülkelere yardım etmek için cıvanın yaşam döngüsünü izlemektedir. Cıvaya erişimi kısıtlamaktan ve cıva hareketini kontrol etmekten bilgi ve teknik kapasiteyi geliştirmeye, bu hedefleri karşılamak, dünyanın her yerindeki insanlar için sağlığa ve çevreye ilişkin riskleri azaltacaktır.

Minamata Sözleşmesi çalışmaları 2009'da başladığından beri, Üye Devletlerin yoğun çabası, Sözleşmenin onayında istikrarlı bir ilerleme kaydetmiştir. Sözleşme, 16 Ağustos 2017 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte, on yıla yakın bir süredir, sağlık ve çevre ile ilgili yapılan ilk küresel anlaşma olmuştur. Şimdi bu çabayı, her yerde, özel sektör, sivil toplum ve yurttaşların desteğiyle güçlendirmek zorundayız.

Minamata Sözleşmesi sonuçlarının ve risklerin ne kadar önemli olduğunu anlamak için, Minamata şehri insanların hikâyelerini dinlememiz yeterlidir. Minamata'da iken araştırma enstitülerini ve sosyal tesislerini ziyaret etme ayrıcalığına sahip olmuştum. Orada, Minamata Arşivi'nde hikâye anlatan ve şimdi Minamata Körfezi'nin geri kazanılan kısımlarını kapsayan ormandan gelen ağaçlardan 4.000'den fazla hatıra bebeği oymuş olan Masami Ogata ile tanışmıştım. Bu bebekleri, kendisi gibi kurbanlar için daha iyi bir yaşam inşa etmek ve daha fazla zararı önlemeye yardımcı olmak üzere hikâyelerini paylaşabilecek kişilere vermektedir. Ayrıca, Takeko Kato ve doğuştan hastalıklar için bir mesleki eğitim merkezi olan Hotto Hausu Programı'nın diğer üyeleriyle tanışmıştım. Bana hayat hikâyelerini ve geleceklerine dair umutlarını anlatmışlardı; cıva zehirlenmesinden kaynaklanan acıların olmadığı bir dünya. Bu endüstriyel trajediyi küresel değişim için pozitif bir güce dönüştürmek istiyorlar. Alınan bu acı derslerin duyulmasını, öğrenilmesini ve uygulanmasını arzu ediyorlar.

Bu insanların hikâyelerini, cıva ve kurbanlarının gerçek karakterini vurgulamak için birlikte paylaşabiliriz. Bu Sözleşme'nin sözleri, somut eylemler üretmek ve masum yaşamları korumak için gereken güce ancak o zaman sahip olacaktır.

Teşekkür ederim.

ÖNSÖZ: EKSELANSLARI İSVİÇRE KONFEDERASYONU BAŞKANI VE ÇEVRE, ULAŞTIRMA, ENERJİ VE İLETİŞİM BAKANI

DORIS LEUTHARD

Minamata Sözleşmesi, 21. yüzyılda müzakere edilen ilk küresel çevre anlaşmasıdır. Cıvayı, madenciliğinden atık yönetimine, tüm yaşam döngüsü boyunca ele alan yenilikçi ve kapsamlı bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Cenevre, İsviçre'deki Minamata Sözleşmesi'nin ilk Taraflar Konferansı toplantısına ev sahipliği yapmak benim için bir ayrıcalık ve onurdur.

2003 yılında, Küresel Cıva Değerlendirmesi, 22. UNEP Yönetim Konseyi'ne sunulmuştur. Değerlendirmede, cıva ve cıva bileşiklerinden kaynaklanan risklerinin azaltılmasına ilişkin daha fazla uluslararası eylem gerektirecek derecede küresel olumsuz etkilerin olduğu sonucuna varılmıştır. Buna karşılık İsviçre, Norveç ile birlikte, cıva üzerinde kapsamlı bir yasal olarak bağlayıcı bir belge geliştirmeyi teklif etmiştir. UNEP Yönetim Konseyi, 25'inci toplantısında küresel bir cıva anlaşması için müzakereleri başlatmak üzere 2009 yılında karar verene kadar, çok çaba sarf edilmiş olup, resmi ve gayri resmi tartışmalar ve sosyal yardım çabaları toplam 6 yıl sürmüştür. Bu müzakereler, UNEP Kimyasallar tarafından iyi organize edilmiş ve hazırlanmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra, yetkili hükümetler arası kurumların önemli girdilerinden faydalanılmıştır. Müzakereler, müzakere sürecinin başkanı Uruguaylı Büyükelçi Fernando Lugris'in gayretli, bilge ve çözüm odaklı yaklaşımıyla yönlendirilmiştir.

2013 yılında, İsviçre ve Norveç'in cıvaya dair hukuki bağlayıcılığı bulunacak bir belge çağrısından 10 yıl sonra, Hükümetlerarası Müzakere Komitesinin 5. oturumu Cenevre'deki görüşmelerini sonuçlandırmıştır. Cenevre'deki son müzakereleri çok iyi hatırlıyorum; 19 Ocak 2013 Cumartesi sabah saat 7'de, uzun bir hafta boyunca süren yoğun görüşmelerden sonra, Cıvaya İlişkin Minamata Sözleşmesi metni üzerinde anlaşma sağlandığında duyduğum gurur ve memnuniyeti de... 10 Ekim 2013 tarihinde Japonya'nın Kumamoto kentindeki Tam Yetkili Diplomatik Temsilciler Konferansı'nda, Sözleşme resmi olarak kabul edilmiş ve imzaya açılmıştır. 16 Ağustos 2017'de ise yürürlüğe girmiş ve ilk Taraflar Konferansı Eylül 2017'de Cenevre'de toplanmıştır.

Minamata Sözleşmesi'nin temelinde, Basel, Rotterdam ve Stockholm sözleşmeleri yer almaktadır. Tüm ülkeler için aynı temel maddi yükümlülükleri ortaya koyarken, belirli maddi hükümlerde hedeflenmiş farklılıklar ve esneklik sağlamanın yanı sıra, gelişmekte olan ülkelerdeki uygulamalara yönelik olarak, sahip oldukları imkânlar dâhilinde, mali kaynakların herkes tarafından mobilize edilmesi için gerekli hükümleri sunmaktadır. Basel, Rotterdam ve Stockholm sözleşmeleriyle birlikte kimyasalların ve tehlikeli atıkların sağlam yönetimi için kapsamlı bir küresel rejim oluşturmaktadır.

Minamata Sözleşmesi, Japonya'nın Minamata kentinde 1950'lerde ve sonrasında meydana gelen ve Minamata hastalığı olarak bilinen salgına neden olan metil cıvaların endüstriyel salımlarına karşı bir 21. yüzyıl tepkisidir. Anlaşmanın "Minamata Sözleşmesi" olarak isimlendirilmesiyle "Minamata" kelimesi sadece bir sorunla değil, aynı zamanda bir çözümle de ilişkilendirilecektir. Küresel sorunların ve zorlukların çözümü için çok taraflılığın ne kadar başarılı olabileceğinin hem etkileyici hem de teşvik edici bir kanıtıdır. Bu başarıya katkıda bulunan herkese gönülden teşekkür ederim.

GİRİŞ

2001 yılında, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) Yönetim Konseyi¹, UNEP İcra Direktörü'nü, kimyası ve sağlık etkileri, kaynakları, uzun menzilli taşınması ve önleme ve kontrol teknolojileri hakkında bilgiler de dâhil olmak üzere cıva ve cıva bileşiklerinin küresel bir değerlendirmesini yapmaya davet etmiştir.

2003 yılında, Yönetim Konseyi, bu değerlendirmeyi göz önünde tutarak, cıva ve cıva bileşiklerinin, belirgin küresel ve olumsuz etkilerine dair yeterli kanıt bulunduğunu; ayrıca, cıva ve cıva bileşiklerinin çevreye salımının, insan sağlığı ve çevreye yönelik risklerin azaltılmasını teminen, ilave uluslararası eylem yetkilendirilmesi gerektiğini tespit etmiştir. Hükümetlerin, cıva emisyonlarının ve salımlarının azaltılmasına yönelik hedefler benimsemeleri yönünde çağrıda bulunulmuştur. UNEP, bu hedefleri gerçekleştirmek için teknik yardım ve kapasite geliştirme faaliyetleri başlatmıştır.

Cıva, bilhassa doğmamış çocuklar ve bebekler üzerindeki zararlı etkileri hakkında dile getirilen endişelerle beraber, önemli nörolojik ve diğer sağlık sorunlarına yol açan bir madde olarak kabul edilmektedir. Cıvanın çevrede küresel taşınımı, cıva kirliliği sorununa yönelik küresel eylemin gerekli olduğuna karar verilmesinin temel nedeni olmuştur. Bu endişeleri gidermek için cıva programı belirlenmiş ve Yönetim Konseyi'nin 2005 ve 2007 yıllarında alınan kararlarında hükümetler tarafından daha da güçlendirilmiştir. 2007 yılı kararında ise, Yönetim Konseyi, cıva sorununun çözümünde ilerleme kaydedebilmek için kapsamlı gönüllü önlemleriyle yeni veya var olan uluslararası yasal belgelere ilişkin seçeneklerin gözden geçirilebileceği ve değerlendirilebileceği sonucuna varmıştır.

2009 yılında, konunun kapsamlı incelemesinden sonra Yönetim Konseyi, cıva endişelerine yanıt vermek için bugüne kadar olan gönüllü eylemlerin yeterli olmadığına ve küresel olarak yasal bağlayıcılığı olacak bir belgenin hazırlanması da dâhil olmak üzere cıva konusunda daha fazla eylemin gerçekleştirilmesi gerektiğine karar verdi. Bu nedenle, cıvaya ilişkin küresel olarak yasal bağlayıcılığı olan bir belge hazırlamak için çalışmalarını 2010 yılında başlatmak ve 2013'te Yönetim Konseyi'nin yirmi yedinci oturumundan önce müzakereleri tamamlamak üzere hükümetler arası bir müzakere komitesi kuruldu. Komiteye, belge metninde ele alınması gereken belirli konuların yanı sıra, metni müzakere ederken göz önüne alınması gereken bir dizi başka unsur bulunan ayrıntılı bir talimat verilmiştir.

Ocak 2013'te hükümetler arası müzakere komitesi, Cıvaya ilişkin Minamata Sözleşmesi'nin metni üzerinde anlaşarak beşinci oturumunu tamamlamıştır. Metin, 10 Ekim 2013'te Japonya'daki Taraflar Konferansı'nda kabul edilmiştir ve 9 Ekim 2014 tarihine kadar bir yıl süreyle imzaya açılmıştır. Bu süre zarfında, 127 devlet ve bir bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü ile birlikte toplam imzacı sayısı 128'e ulaşmıştır.

Tam Yetkili Temsilciler Konferansı aynı zamanda, Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi ve yürürlüğe girdikten sonra etkili bir şekilde uygulanmasının kolaylaştırılması amacıyla, Taraflar Konferansının ilk toplantısının başlatılmasından önce hükümetler arası müzakere komitesini ara dönemde toplanması için görevlendirmiştir. Komitenin ilk oturumu, Kasım 2014'te Bangkok, Tayland'da, ikincisi ise Mart 2016'da Ürdün'deki Ölü Deniz'de gerçekleştirilmiştir.

Sözleşme'nin amacı, insan sağlığını ve çevreyi cıva ve cıva bileşiklerinin insan kaynaklı salımlarından korumaktır ve bu amaca ulaşmak amacıyla Sözleşme, bir dizi önlemler belirlemektedir. Bunlar, birincil madencilik gibi belirli cıva kaynaklarına kısıtlamalar getirmek ve zanaatkarlık ve küçük ölçekli altın madenciliği dâhil cıva veya cıva bileşiklerinin kullanıldığı cıva içerikli ürünleri ve imalat süreçlerini kontrol etmek de dâhil olmak üzere cıva tedarikini ve ticaretini kontrol etmek üzere önlemler içermektedir. Sözleşme'nin metni, cıva emisyonları ve salımlarıyla ilgili ayrı maddeler içermektedir. Bu maddeler, cıva seviyelerinin düşürülmesine yönelik olarak kontroller içermekte olup, ulusal kalkınma planlarına uyum sağlamak için esneklik sağlamaktadır. Buna ek olarak, hem cıva ile kirlenmiş alanların hem de cıva ve atıklarının çevreye uyumlu şekilde geçici depolanmasıyla ilgili önlemleri içermektedir. Gelişmekte olan ülkelere ve ekonomileri geçiş evresinde olan ülkelere mali ve teknik destek ile yeterli, öngörülebilir ve zamanında mali kaynaklar sağlanması için bir mali mekanizma oluşturulmasına yönelik hükümler metinde yer almaktadır.

Minamata Sözleşmesi'nin, ellinci onay, kabul, tasdik veya katılım belgesinin teslimi tarihinden sonraki doksaninci günde yürürlüğe gireceği öngörülmüştür. Söz konusu koşula, 18 Mayıs 2017'de ulaşılmış olup, Sözleşme'nin 16 Ağustos 2017'de yürürlüğe girmesi ve Taraflar Konferansı'nın ilk toplantısının 24-29 Eylül 2017 tarihleri arasında İsviçre'nin Cenevre kentinde gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

---

¹ Şubat 2013'ten itibaren UNEP Yönetim Konseyi, Birleşmiş Milletler Çevre Meclisi olarak değiştirilmiştir.

Sözleşme yükümlülüklerinin koordineli olarak uygulanmasının, zaman içinde çevrede bulunan cıva düzeylerinde genel bir azalmaya yol açması, böylece Sözleşme'nin, insan sağlığının ve çevrenin cıva ile cıva bileşiklerinin insan kaynaklı salımlarından korunması amacına ulaşılması beklenmektedir.

CIVAYA İLİŞKİN MİNAMATA SÖZLEŞMESİ

Bu Sözleşme'nin Tarafları,

Cıvanın, atmosferde uzun menzilli taşınabilmesi, insan kaynaklı çevreye salındığında çevresel ortamdaki kalıcılığı, ekosistemlerde biyolojik olarak birikebilmesi ve insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle küresel anlamda sorun olan bir kimyasal madde olduğunu *kabul ederek,*

Birleşmiş Milletler Çevre Programı Yönetim Konseyi'nin, cıvanın etkin, etkili ve tutarlı bir şekilde yönetimi için uluslararası eylem başlatmaya ilişkin 25/5 sayılı ve 20 Şubat 2009 tarihli kararını *anımsayarak,*

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nın insan sağlığına ve çevreye olan risklerine değinmek adına cıva ile ilgili küresel açıdan yasal olarak bağlayıcı belgeler üzerine yapılan görüşmelerden başarılı sonuçlar alınması için çağrıda bulunan "İstedığımız Gelecek" adlı sonuç belgesinin 221. fıkrasını *anımsayarak,*

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nın, ortak fakat farklılaştırılmış sorumlulukları dâhil Devletlerin ilgili koşulları ve yetileri ve küresel eylem ihtiyacını da içeren Rio Çevre ve Kalkınma Bildirgesi ilkelerini yeniden teyit etmesini de *anımsayarak,*

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, hassas grupların, özellikle kadınların, çocukların ve bunlar aracılığıyla gelecek nesillerin, cıvaya maruz kalmasından kaynaklanan sağlık sorunlarının *bilincinde olarak,*

Cıvanın biyolojik birikimi ve geleneksel gıdaların kirlenmesi nedeniyle kuzey kutup ekosistemleri ve yerli toplulukların belli hassasiyetlerini *kaydederek* ve daha genel olarak cıvanın etkilerine ilişkin olarak yerli topluluklar hakkında *endişe duyarak,*

Minamata Hastalığı ile ilgili önemli derslerin, özellikle cıva kirliliğinden kaynaklanan ciddi sağlık ve çevresel etkilerin ve cıvanın doğru bir şekilde yönetilmesine ve gelecekte bu gibi olayların önlenmesine ilişkin ihtiyacın *farkında olarak,*

Cıva yönetimi için ulusal imkânları güçlendirmek ve Sözleşme'nin etkili bir şekilde uygulanmasını teşvik etmek için, özellikle gelişmekte olan ülkeler ve ekonomileri geçiş döneminde olan ülkeler için finansal, teknik, teknolojik ve kapasite geliştirme desteğinin önemini *vurgulayarak,*

Aynı zamanda Dünya Sağlık Örgütü'nün cıva ile ilgili olarak insan sağlığını koruma faaliyetlerinin ve özellikle Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşımının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi ile Bazı Tehlikeli Kimyasallar ve Pestisitlerin Uluslararası Ticaretinde Ön Bildirimli Kabul Usulüne Dair Rotterdam Sözleşmesi gibi ilgili çok taraflı çevre anlaşmalarının rollerinin *farkında olarak,*

Bu Sözleşme ile çevre ve ticaret alanındaki diğer uluslararası anlaşmaların karşılıklı olarak birbirini desteklediklerinin *farkında olarak,*

Bu Sözleşme'deki hiçbir şeyin, herhangi bir Tarafın mevcut herhangi bir uluslararası anlaşmadan kaynaklanan hak ve yükümlülüklerini etkilemeye yönelik olmadığını *vurgulayarak,*

Yukarıdaki ifadelerin, bu Sözleşme ile diğer uluslararası belgeler arasında herhangi bir hiyerarşi yaratmayı amaçlamadığını *kavrayarak,*

Bu Sözleşme'deki hiçbir şeyin, bir Tarafın yürürlükte olan uluslararası hukuk uyarınca diğer yükümlülüklerine uygun olarak insan sağlığını ve çevreyi cıva etkilerine karşı korumak amacıyla bu Sözleşme'nin hükümleri ile uyumlu olan ilave ulusal önlemler almasını önlemediğini *kaydederek,*

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

Madde 1

Amaç

Bu Sözleşme'nin amacı, insan sağlığını ve çevreyi, cıva ve cıva bileşiklerinin insan kaynaklı emisyonlarından ve salımlarından korumaktır.

Madde 2

Tanımlar

Bu Sözleşme'nin amaçları bakımından:

(a) "Zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği", kısıtlı sermaye yatırımları ve üretimi olan bireysel madenciler veya küçük işletmeler tarafından yürütülen altın madenciliği anlamına gelir;

(b) "Mevcut En iyi Teknikler", cıvanın hava, su ve toprağa emisyon ve salımlarının ve bu emisyon ve salımların bir bütün olarak çevre üzerindeki etkisinin, belirli Tarafın veya bu Tarafın coğrafyasında bulunan belirli bir tesisin ekonomik ve teknik hususların hesaba katılarak önlenmesi, bunun mümkün olmadığı durumlarda ise en aza indirilmesi için en etkili olan teknikler anlamına gelir.

Bu kapsamda:

(i) "En iyi", çevrenin bir bütün olarak genelde en yüksek düzeyde korunmasını sağlayan en etkin anlamına gelir;

(ii) "Mevcut" teknikler, belirli bir Taraf ve bu Tarafın coğrafyasında bulunan belirli bir tesise ilişkin olarak, Tarafın belirlediği şekilde tesisin işletmecisinin yararlanabileceği ve Tarafın coğrafyasında kullanılır veya geliştirilir olmasına bakılmaksızın, maliyetleri ve faydaları göz önüne alındığında, ilgili sanayi sektöründe ekonomik ve teknik bakımdan uygulanabilir şartlar altında kullanılmalarına olanak tanıyan bir ölçekte geliştirilmiş teknikler anlamına gelir; ve

(iii) "Teknikler", kullanılan teknolojiyi, tesisin tasarlanma, inşa, bakım, işletme ve devreden çıkarma uygulamaları ve yöntemleri anlamına gelmektedir.

(c) "En iyi çevresel uygulamalar", çevresel kontrol önlemleri ve stratejilerinin en uygun tertibinin uygulanması anlamına gelir;

(d) "Cıva", element halindeki cıva(Hg(0), CAS No. 7439-97-6) anlamına gelir;

(e) "Cıva bileşiği", cıva atomlarından ve diğer kimyasal elementlerin bir veya daha fazla atomundan oluşan ve kimyasal reaksiyonlarla farklı bileşenlere ayrılabilen herhangi bir madde anlamına gelir;

(f) "Cıva katkılı ürün", cıva içeren veya kasıtlı olarak cıva bileşiği eklenen bir ürün veya ürün bileşiği anlamına gelir;

(g) "Taraf", bu Sözleşme'ye bağlı olmayı kabul etmiş ve kendisi için bu Sözleşme yürürlükte olan bir devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü anlamına gelir;

(h) "Katılan ve oy veren Taraflar", toplantıda hazır bulunarak olumlu veya olumsuz oy kullanan Taraflar anlamına gelir;

(i) "Birincil cıva madenciliği", aranan ana madenin cıva olduğu madencilik anlamına gelir;

(j) "Bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü", belirli bir bölgenin egemen devletleri tarafından oluşturulan ve üye Devletlerin bu Sözleşme kapsamındaki konulara ilişkin yetkilerini aktarmış oldukları ve iç kaidelerine uygun olarak bu Sözleşme'yi imzalama, taraf olma, kabul etme, onaylama veya bu Sözleşme'ye katılmaya tam olarak yetkilendirilmiş örgüt anlamına gelir; ve

(k) "İzin verilen kullanım", 3, 4, 5, 6 ve 7. maddelere uygun kullanımları içeren, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, bu Sözleşme'ye uygun cıva veya cıva bileşiklerinin bir Tarafça herhangi bir kullanımı anlamına gelir.

Madde 3

Cıva arz kaynakları ve ticareti

1. Bu Maddenin amaçları bakımından:

(a) “Cıva”ya yapılan atıflar, cıva alaşımları da dâhil olmak üzere cıvanın ağırlıkça en az yüzde 95 cıva konsantrasyonuna sahip olacak şekilde diğer maddeler ile karışımlarını içerir; ve

(b) “Cıva bileşikleri”, cıva (I) klorür (aynı zamanda kalomel olarak da bilinir), cıva (II) oksit, cıva (II) sülfat, cıva (II) nitrat, kırmızı cıva sülfür ve cıva sülfür anlamına gelmektedir.

2. Bu Maddenin hükümleri, aşağıdakiler için geçerli değildir:

(a) Laboratuvar ölçekli araştırma veya referans standardı olarak kullanılacak cıva veya cıva bileşiklerinin miktarı; veya

(b) Cıva olmayan metaller, cevherler veya kömür de dâhil olmak üzere mineral ürünler veya bu materyallerden elde edilen ürünler ve kimyasal ürünlerdeki istenmeyen miktarlar gibi ürünlerde doğal olarak bulunan eser miktarda cıva veya cıva bileşikleri; veya

(c) Cıva katkılı ürünler.

3. Taraflardan hiçbiri, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihte kendi topraklarında yapılmayan birincil cıva madenciliğine izin vermez.

4. Her bir Taraf, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihte kendi topraklarında yapılmakta olan birincil cıva madenciliğine o tarihten itibaren on beş yıla kadar bir süre için izin verir. Bu süre zarfında, bu tür madenciliklerden elde edilen cıva, yalnızca 4. maddeye uygun olarak cıva katkılı ürünlerin imalatında, 5. maddeye uygun imalat süreçlerinde kullanılır veya geri kazanımına, geri dönüşümüne, ıslahına, doğrudan yeniden kullanımına veya alternatif kullanımlara yol açmayan işlemler kullanılarak 11. madde uyarınca bertaraf edilir.

5. Taraflardan her biri:

(a) Kendi topraklarında bulunan 50 metrik tonu aşan cıva veya cıva bileşiklerinden oluşan münferit stoklarının yanı sıra, yılda 10 metrik tondan fazla stok üreten cıva tedarik kaynaklarını tespit etmeye çalışır;

(b) Klor-alkali tesislerinin kullanımdan çıkarılmasından kaynaklanan fazla cıvanın mevcut olduğu Tarafça belirlenmesi durumunda, bu cıva, 11. madde fıkra 3 (a) bendinde belirtilen çevreye duyarlı yönetime ilişkin rehberlere uygun olarak geri kazanımına, geri dönüşümüne, ıslahına, doğrudan yeniden kullanım veya alternatif kullanımlara yol açmayan işlemler kullanılarak bertaraf edilmesini sağlamak için tedbirler alır.

6. Taraflardan hiçbiri, aşağıdaki durumlar haricinde cıva ihracatına izin vermez:

(a) İhracatı yapan Tarafa yazılı onayını ileten bir Tarafa sadece aşağıda kayıtlı amaçlar için:

(i) İthalatçı Tarafa bu Sözleşme uyarınca izin verilen bir kullanım; veya

(ii) 10. maddede belirtildiği üzere çevreye uyumlu geçici depolama; veya

(b) İhracatı yapan Tarafa aşağıdakileri gösteren belgeyi içeren yazılı onayını ileten ve bu Sözleşme'ye Taraf olmayan Devlete ihracat yapılması:

(i) Bu Sözleşme'ye Taraf olmayan Devlet, insan sağlığının ve çevrenin korunması ile 10. ve 11. maddelerin hükümlerine uygunluğu sağlamak için gerekli tedbirleri almıştır; ve

(ii) Bu şekilde ihraç edilen cıva, bu Sözleşme'de Taraflara izin verilen bir kullanım veya 10. maddede belirtilen çevreye duyarlı geçici depolama için kullanılacaktır.

7. Bir ihracatçı Taraf, 6. fıkranın gerektirdiği yazılı onay olarak, ithalatçı Taraf veya Sözleşme'ye Taraf olmayan Devlet tarafından Sekreteryaya sunulan genel bir bildirimde güvenir. Bu tür bir genel bildirim, ithalatçı Tarafın veya Sözleşme'ye Taraf olmayan Devletlerin onayını sağladığı şart ve koşulları belirler. Bildirim, Tarafça veya Sözleşme'ye Taraf olmayan Devlet tarafından herhangi bir zamanda iptal edilebilir. Sekreteryaya, tüm bu bildirimlerin kamuya açık bir kaydını tutar.

8. Sözleşme'ye Taraf olmayan Devlet, cıvanın fıkra 3 veya fıkra 5 (b) bendine göre izin verilmeyen olarak belirlenen kaynaklardan olmadığını belgelendirmediği sürece Taraflardan hiçbiri, yazılı onay verecekleri Sözleşme'ye Taraf olmayan bir Devlettten cıva ithal etmesine izin vermez.

9. Fıkra 7 uyarınca genel bir onay bildirimini gönderen bir Taraf, cıva ihracatına ilişkin kapsamlı kısıtlamalar uyguladığı ve ithal edilen cıvanın çevreye duyarlı bir şekilde yönetildiğinden emin olmak için ulusal önlemler aldığı sürece 8. fıkrayı uygulamamaya karar verebilir. Söz konusu Taraf, böylesi bir karara ilişkin olarak Sözleşme'ye Taraf olmayan Devletlerden ithal edilen cıvanın miktarları ve menşei ülkeler hakkında bilgi de dâhil olmak üzere, ihracat kısıtlamalarını ve ulusal mevzuat tedbirlerini açıklayan bilgileri içeren bir bildirim Sekreteryaya sunar. Sekreteryaya, tüm bu bildirimlerin kamuya açık bir kaydını tutar. Uygulama ve Uyum Komitesi, bu bildirimleri ve destekleyici bilgileri 15. madde uyarınca gözden geçirir ve değerlendirir ve gerektiğinde Taraflar Konferansına tavsiyelerde bulunabilir.

10. Fıkra 9'da belirtilen usul, Taraflar Konferansının ikinci toplantısının sonuçlanmasına kadar geçerli olur. Bu tarihten sonra söz konusu usul, Taraflar Konferansı toplantıya katılan ve oy kullanan Tarafların basit çoğunluğu ile aksi yönde karar vermediği sürece Taraflar Konferansının ikinci toplantısının sonuçlanmasından önce 9. paragraf uyarınca bir bildirimde bulunan Taraf hariç geçerli olmaz.

11. Taraflardan her biri 21. madde uyarınca sunulan raporlarına, bu Maddenin gereklerinin yerine getirildiğini gösteren bilgileri dâhil etmelidir.

12. Taraflar Konferansı ilk toplantısında özellikle fıkra 5 (a), 6 ve 8'e ilişkin olarak bu maddeyle ilgili daha fazla rehberlik sağlar ve 6. fıkranın (b) bendinde ve 8. fıkrada belirtilen belgenin gerekli içeriğini geliştirir ve kabul eder.

13. Taraflar Konferansı, belirli cıva bileşiklerinin ticaretinin bu Sözleşme'nin amacından ödün verip vermediğini değerlendirir ve belirli cıva bileşiklerinin, 27. maddeye uygun olarak kabul edilen ilave bir ekte listelenmesiyle, 6. ve 8. fıkralara tabi olup olmayacağını dikkate alır.

Madde 4

Cıva katkılı ürünler

1. Ek A'da istisna belirtilmesi veya Tarafın 6. Madde uyarınca kayıtlı bir muafiyeti olması haricinde Taraflardan hiçbiri, uygun önlemleri alarak, belirtilen aşamalı olarak kaldırma tarihinden sonra Ek A'nın I. Bölümünde listelenen cıva katkılı ürünlerin imalatını, ithalatını veya ihracatını yapmaya izin vermez.

2. Bir Taraf, 1. fıkraya alternatif olarak, Ek A'daki değişikliğin onaylanma anında veya yürürlüğe girmesiyle birlikte, Ek A Bölüm I'de listelenen ürünlere yönelik farklı önlemler veya stratejiler uygulayacağını belirtebilir. Bir Taraf ancak Ek A Bölüm I'de listelenen ürünlerin büyük çoğunluğunun imalat, ithalat ve ihracatını önemsiz olabilecek kadar düşük seviyeye düşürdüğünü ispatlayabilirse ve Sekreteryaya'ya bu alternatifi kullanım kararını bildirdiği sırada Ek A Bölüm I'de listelenmeyen ek ürünlerdeki cıvanın kullanımını azaltmak için önlemler veya stratejiler uyguladıysa bu alternatifi seçebilir. Buna ek olarak, bu alternatifi seçen bir Taraf:

(a) İlk fırsatta Taraflar Konferansına, gerçekleştirilen azaltım miktarlarını da içeren uygulanan önlemlerin veya stratejilerin açıklamasını rapor eder;

(b) Ek A Bölüm I'de listelenen ve bir önemsiz olabilecek kadar düşük seviyeye değerinin henüz elde edilmemiş herhangi bir üründe cıvanın kullanımını azaltmak için önlemler veya stratejiler uygulayacaktır;

(c) Daha fazla azaltıma ulaşmak için ilave tedbirleri göz önünde bulundurur; ve

(d) Bu alternatifi seçildiği herhangi bir ürün kategorisi için 6. Madde uyarınca muafiyet talebinde bulunmaz.

Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl içerisinde Taraflar Konferansı, 8. fıkra kapsamındaki inceleme sürecinin bir parçası olarak, bu fıkra kapsamında alınan tedbirlerin ilerlemesini ve etkinliğini gözden geçirir.

3. Taraflardan her biri, Ek A Bölüm II'de listelenen cıva katkılı ürünler için öngörülen hükümlere uygun önlemler alır.

4. Sekreteryaya, Taraflarca sağlanan bilgilere dayanarak cıva katkılı ürünler ve bunların alternatifleri hakkında bilgi toplar ve muhafaza eder ve bu bilgileri kamuya açık hale getirir. Sekreteryaya, Taraflarca sunulan diğer ilgili bilgileri de kamuya açık hale getirir.

5. Taraflardan her biri, bu Maddeye göre imalatı, ithalatı ve ihracatına izin verilmeyen cıva katkılı ürünlerin, bir araya getirilmiş ürünlere dâhil edilmesini önlemek için tedbirler alır.

6. Taraflardan hiç biri, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce cıva katkılı ürünlerin bilinen bir kullanımı kapsamında yer almayan cıva katkılı ürünlerin üretimini ve ticarete dağıtımını, ürünün risk ve fayda değerlendirmesinin, insan sağlığına ve çevreye ilişkin fayda göstermiyorsa, desteklemez. Bir Taraf, böylesi bir ürünün insan sağlığına ve çevreye ilişkin riskleri ve yararları hakkında herhangi bir bilgi de dâhil olmak üzere, bu tür ürünler hakkında Sekreteryaya'ya gerekli bilgileri sağlar. Sekreteryaya, bu tür bilgileri halka açık hale getirir.

7. Herhangi bir Taraf, cıva katkılı bir ürünün Ek-A'da listelenmesi için Sekreteryaya'ya teklif sunabilir; bu teklif, 4. fıkra kapsamındaki bilgiler dikkate alınarak, kullanılabilirlik, teknik ve ekonomik fizibilite ile çevresel ve sağlık riskleri ile cıva içermeyen alternatiflerin yararları ile ilgili bilgileri içerir.

8. Taraflar Konferansı, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç beş yıl içinde Ek A'yı gözden geçirir ve 27. Madde doğrultusunda söz konusu Ek'te değişiklikler yapmayı düşünebilir.

9. Fıkra 8'e istinaden Ek A gözden geçirilirken Taraflar Konferansı en azından şu hususları dikkate alır:

(a) 7. fıkraya göre sunulan herhangi bir teklif;

(b) 4. fıkra uyarınca mevcut kılınan bilgiler; ve

(c) Çevresel ve insan sağlığı riskleri ve faydaları göz önüne alınarak, teknik ve ekonomik olarak uygulanabilir, cıva içermeyen alternatiflerin Taraflar için kullanılabilir olması.

Madde 5

Cıva veya cıva bileşiklerinin kullanıldığı üretim işlemleri

1. Bu Maddenin ve Ek B'nin amaçları doğrultusunda cıva veya cıva bileşiklerinin kullanıldığı üretim işlemleri, cıva katkılı ürünleri kullanan işlemleri, cıva katkılı ürünlerin imalatı için işlemleri veya cıva içerikli atıkları işleyen işlemleri içermez.

2. Taraflardan hiçbiri, uygun önlemleri alarak, Ek B Bölüm I'de listelenen üretim işlemlerinde, farklı işlemler için bu Ekte belirtilen aşamalı olarak kaldırma tarihinden sonra cıva veya cıva bileşiklerinin kullanılmasına izin vermez; bu durum, 6. Madde uyarınca kayıtlı bir muafiyeti olan Taraf için geçerli değildir.

3. Taraflardan her biri, Ek B Bölüm II'de listelenen işlemlerde cıva veya cıva bileşiklerinin kullanımını, bu Ek'te belirtilen hükümlere uygun olarak sınırlamak için önlemler alır.

4. Sekreteryaya, Taraflarca sağlanan bilgilere dayanarak cıva veya cıva bileşikleri ve bunların alternatiflerini kullanan işlemler hakkında bilgi toplar ve korur ve bu bilgileri kamuya açık hale getirir. Diğer ilgili bilgiler Taraflarca da sunulabilir ve Sekreteryaya tarafından kamuya açık hale getirilir.

5. Ek B'de listelenen üretim işlemlerinde cıva veya cıva bileşiklerini kullanan bir veya birden fazla tesise sahip olan Taraflardan her biri:

(a) Bu tesislerden cıva veya cıva bileşiklerinin emisyonlarını ve salımlarını ele almak için tedbirler alır;

(b) 21. Madde uyarınca sunulan raporlarına bu fıkraya uygun olarak alınan tedbirlere ilişkin bilgi ekler; ve

(c) Kendi topraklarında, Ek B'de listelenen işlemler için cıva veya cıva bileşiklerini kullanan tesisleri tanımlamak ve söz konusu tesislerin türüne, sayısına ve bu tesislerde kullanılan cıva ve cıva bileşiklerinin tahmini yıllık miktarına ilişkin bilgileri, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç yıl içerisinde Sekreteryaya sunmaya gayret eder. Sekreteryaya, bu tür bilgileri halka açık hale getirir.

6. Taraflardan hiçbiri, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce mevcut olmayan bir tesiste Ek B'de listelenen imalat işlemleri kullanılarak cıva veya cıva bileşiklerinin kullanılmasına izin vermez. Bu tesisler için herhangi bir muafiyet uygulanmaz.

7. Taraflardan hiçbiri, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce mevcut olmayan ve cıva veya cıva bileşiklerinin kasıtlı olarak kullanıldığı başka bir üretim işlemini kullanan herhangi bir tesisin geliştirilmesini teşvik etmez. Üretim işleminin ciddi çevresel yarar ve sağlık yararı sağladığı ve teknik ve ekonomik açıdan uygulanabilir cıva içermeyen alternatif işlem olmadığı, Taraflar Konferansını tatmin edecek şekilde gösterilebiliyor ise, istisna uygulanabilir.

8. Taraflar, ilgili yeni teknolojik gelişmeler, ekonomik ve teknik olarak uygulanabilir cıva içermeyen alternatifler hakkında ve Ek B’de listelenen üretim işlemlerinde mümkünse cıva ve cıva bileşiklerinin kullanımlarını ve bu işlemlerden kaynaklanan cıva ve cıva bileşiklerinin emisyon ve salımlarını azaltmak için mümkün olan önlem ve teknikler hakkında bilgi alışverişinde bulunmaya teşvik edilir.

9. Taraflardan herhangi biri, cıva veya cıva bileşiklerinin kullanıldığı bir üretim işlemini listeye eklenmesi amacıyla Ek B’yi değiştirme önerisi sunabilir. Bu öneri, cıva içermeyen işletim alternatiflerinin kullanılabilirliği, teknik ve ekonomik olarak uygulanabilirliği ile çevresel ve sağlık riskleri ve faydalarına ilişkin ilgili bilgileri içerir.

10. Taraflar Konferansı, Sözleşme’nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç beş yıl içinde Ek B’yi gözden geçirir ve 27. Madde doğrultusunda söz konusu Ek’te değişiklikler yapmayı değerlendirebilir.

11. Fıkra 10’a istinaden Ek B gözden geçirilirken Taraflar Konferansı en azından şu hususları dikkate alır:

(a) 9. fıkraya göre sunulan herhangi bir teklif;

(b) 4. fıkra uyarınca mevcut kılınan bilgiler; ve

(c) Taraflar için, çevresel ve insan sağlığı riskleri ve faydaları göz önüne alınarak, teknik ve ekonomik olarak uygulanabilir, cıva içermeyen alternatiflerin kullanılabilirliği.

Madde 6

Tarafların talebi halinde muafiyetler

1. Herhangi bir Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü, Ek A ve Ek B’de listelenen aşamalı olarak kaldırma tarihlerinden itibaren bir veya daha fazla muafiyet (bundan sonra “muafiyet” olarak anılacaktır) için Sekretaya’ya aşağıdaki durumlarda yazılı bildirimde bulunarak kayıt yaptırabilir:

(a) Bu Sözleşme’ye Taraf olma; veya

(b) Ek A’da yapılacak bir değişiklikle eklenen cıva katkılı ürünler veya Ek B’de yapılacak bir değişiklikle eklenen imalat sürecinde cıva kullanılan işlemler söz konusu olduğunda uygulanabilir değişikliğin Taraf için yürürlüğe giriş tarihinden geç olmaması

Bu kayıtlarda, Taraf’ın muafiyet ihtiyacını açıklayan bir ifade yer almalıdır.

2. Bir muafiyet, Ek A veya Ek B’de listelenen bir kategori için veya herhangi bir Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü tarafından tanımlanan bir alt kategori için kaydedilebilir.

3. Bir veya daha fazla muafiyeti bulunan her bir Taraf, bir kayıta tanımlanır. Sekretarya, kayıt oluşturup muhafaza eder ve kamuya açık hale getirir.

4. Kayıt aşağıdakileri içerir:

(a) Bir veya daha fazla muafiyeti olan Tarafların bir listesi;

(b) Her bir Taraf için kaydedilen muafiyet veya muafiyetler; ve

(c) Her muafiyetin sona erme tarihi.

5. Kayıta bir Tarafça daha kısa bir süre belirtilmediği sürece, 1. fıkraya göre tüm muafiyetler, Ek A veya Ek B’de belirtilen ilgili aşamalı olarak azaltma tarihinden beş yıl sonra sona erer.

6. Taraflar Konferansı, bir Tarafın talebi üzerine, daha kısa bir süre talep etmediği sürece bir muafiyet süresinin beş yıl uzatılmasına karar verebilir. Kararını verirken, Taraflar Konferansı aşağıdaki hususları dikkate alır:

(a) Tarafın hazırlayacağı, muafiyet süresinin uzatılmasını gerektirendiren ve muafiyet gerekliliğini ortadan kaldırmak için gerçekleştirilen ve planlanan faaliyetleri içeren bir rapor;

(b) Cıva içermeyen veya muaf kullanımdan daha az cıva tüketimini içeren alternatif ürünlerin ve işlemlerin kullanılabilirliğini içeren mevcut bilgiler; ve

(c) Çevreye duyarlı şekilde cıvanın depolanması ve cıva atıklarının bertaraf edilmesi için planlanan veya yürürlükte olan faaliyetler.

Muafiyet, ürün başına aşamalı olarak kaldırma tarihi için yalnızca bir defa uzatılabilir.

7. Bir Taraf, herhangi bir zamanda Sekretarya'ya yazılı bildirimde bulunarak muafiyeti geri çekebilir. Bir muafiyetin geri çekilmesi, bildirimde belirtilen tarihte yürürlüğe girer.

8. Fıkra 1'e bağlı kalmaksızın, hiçbir Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü, Ek A veya B'de listelenen ilgili ürünün veya işlemin aşamalı olarak kaldırma tarihinden beş yıl sonra, bir veya birden fazla Taraf, 6. fıkraya istinaden bir uzatma alan bu ürüne veya işleme ilişkin bir muafiyet için kayıtlı olmadığı sürece muafiyet talep edemez. Böyle bir durumda, bir Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü, fıkra 1 (a) ve (b) bentlerinde belirtilen zamanlarda, o ürün veya işlem için bir muafiyet kaydettirebilir ve bu muafiyet, ilgili aşamalı olarak kaldırma tarihinden itibaren on yıl süre ile geçerlidir.

9. Hiçbir Tarafın, Ek A veya B'de listelenen bir ürünün veya işlemin aşamalı olarak kaldırma tarihinden itibaren 10 yıl sonra herhangi bir zamanda bir muafiyeti olamaz.

Madde 7

Zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği

1. Bu Maddede ve Ek C'de yer alan önlemler, cevherden altın çıkarmak için cıva ile amalgamlamanın kullanıldığı zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği ve işleme için uygulanır.

2. Bölgesinde bu Maddeye tabi zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği ve işlemesine sahip olan her bir Taraf, bu tür madencilik ve işlemede cıva ve cıva bileşiklerinin kullanımını ve bu tür faaliyetlerden kaynaklanan cıva emisyonların ve salımların azaltılması ve mümkün olduğunda ortadan kaldırılması için gerekli önlemleri alır.

3. Taraflar, zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği ve işlemesinin kendi topraklarında önemsiz sayılabilecek düzeyden daha fazla olduğunu tespit ettikleri zaman Sekretarya'yı bilgilendirirler. Böyle durumlarda Taraf:

(a) Ek C uyarınca ulusal bir eylem planı hazırlar ve uygular;

(b) Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden en geç üç yıl içerisinde veya Sekretarya'ya bildirimde bulunmasından üç yıl sonra (hangisi daha sonra ise) ulusal eylem planını, Sekretarya'ya sunar ve

(c) Bundan sonra, bu Madde kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirirken kaydedilen ilerlemenin her üç yılda bir gözden geçirilmesini sağlar ve bu değerlendirmeleri 21. Madde uyarınca sunulan raporlarına ekler.

4. Taraflar, bu Maddenin amaçlarına ulaşmak için birbirleriyle ve ilgili hükümetler arası kuruluşlarla ve diğer kuruluşlarla işbirliği yapabilirler. Bu tür işbirliği, aşağıdakileri içerebilir:

(a) Zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği ve işlemesinde kullanılmak üzere cıva veya cıva bileşiklerinin derivasyonunu önlemek için stratejilerin geliştirilmesi;

(b) Eğitim, sosyal yardım ve kapasite geliştirme girişimleri;

(c) Sürdürülebilir cıva içermeyen alternatif uygulamalara yönelik araştırmaların desteklenmesi;

(d) Teknik ve mali yardım sağlanması;

(e) Bu Maddeye göre taahhütlerinin uygulanmasına yardımcı olmak için ortaklıklar; ve

(f) Bilgiyi, en iyi çevresel uygulamaları ve çevresel, teknik, toplumsal ve ekonomik açıdan uygun olan alternatif teknolojileri geliştirmek için var olan bilgi değişim mekanizmalarının kullanılması.

Madde 8

Emisyonlar

1. Bu Madde, Ek D’de listelenen kaynak kategorilerinde yer alan noktasal kaynaklardan ortaya çıkan emisyonların kontrolüne yönelik tedbirler aracılığıyla atmosfere cıva ve cıva bileşiklerinin emisyonlarını, sıklıkla “toplam cıva” olarak bahsedilir, kontrol etmek ve mümkün olduğunda azaltmakla ilgilidir.

2. Bu Maddenin amaçları bakımından:

(a) “Emisyonlar”, atmosfere cıva veya cıva bileşiklerinin emisyonu anlamına gelir;

(b) “İlgili kaynak”, Ek D’de listelenen kaynak kategorilerinden birinde yer alan bir kaynak anlamına gelir. Bir Taraf, seçmesi halinde, Ek D’de listelenen bir kaynak kategorisinde yer alan kaynakları belirlemek için, o kategorideki emisyonların en az %75’ini içermesi koşuluyla kriterler oluşturabilir;

(c) “Yeni kaynak”, Ek D’de listelenen bir kategorideki ilgili herhangi bir kaynağı ifade eder ve bu kaynağın kurulumu veya büyük ölçüde değişikliği, aşağıdakilerin yapıldığı tarihten en az bir yıl sonra başlatılır:

(i) İlgili Taraf için bu Sözleşme’nin yürürlüğe girmesi; veya

(ii) Kaynağın yalnızca değişiklik nedeniyle bu Sözleşme hükümlerine tabi hale geldiği durumlarda, Ek D’deki değişikliğin ilgili Taraf için yürürlüğe girmesi;

(d) “Büyük ölçüde değişiklik”, yan ürünlerin geri kazanılmasından kaynaklanan emisyon değişiklikleri hariç olmak üzere ilgili bir kaynağın, emisyonlarda önemli bir artışa neden olan modifikasyonu anlamına gelir. Bir değişikliğin önemli olup olmadığına Taraf karar verir;

(e) “Mevcut kaynak”, yeni bir kaynak olmayan herhangi bir ilgili kaynak anlamına gelir;

(f) “Emisyon sınır değeri”, bir noktasal kaynaktan yayılan cıva veya cıva bileşiklerinin konsantrasyon, kütle veya emisyon oranındaki, genellikle “toplam cıva” olarak ifade edilen bir sınır anlamına gelir.

3. İlgili kaynaklara sahip bir Taraf, emisyonları kontrol altına alacak tedbirleri alır ve emisyonları kontrol altına almak için alınacak önlemleri ve bunun beklenen hedeflerini, amaçlarını ve sonuçlarını ortaya koyan ulusal bir plan hazırlayabilir. Herhangi bir plan, Sözleşme’nin bu Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl içinde Taraflar Konferansına sunulur. Bir Taraf, 20. Madde uyarınca bir uygulama planı geliştirse, Taraf bu fıkraya uygun olarak hazırladığı plana bunu dâhil edebilir.

4. Yeni kaynaklar için Taraflardan her biri, mümkün olan en kısa sürede, ancak Sözleşme’nin o Taraf için yürürlüğe girme tarihinden sonra beş yıldan daha geç olmamak üzere, emisyonları kontrol etmek ve mümkün olduğunda azaltmak için mevcut en iyi tekniklerin ve en iyi çevresel uygulamaların kullanılmasını talep eder. Bir Taraf, mevcut en iyi tekniklerin uygulanması ile tutarlı emisyon sınır değerlerini kullanabilir.

5. Mevcut olan kaynaklar için Taraflardan her biri, ulusal durumlarını, ekonomik ve teknik fizibiliteyi, önlemlerin finansal anlamda karşılanabilirliğini hesaba katarak aşağıdaki önlemlerden birini veya tamamını ulusal planlarına dâhil eder ve bunları, Sözleşme’nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıldan daha geç olmamak kaydıyla gerçekleştirir:

(a) İlgili kaynaklardan ortaya çıkan emisyonların kontrol altına alınması ve mümkün olduğunda azaltılması için sayısal bir hedef;

(b) İlgili kaynaklardan ortaya çıkan emisyonların kontrol altına alınması ve mümkün olduğunda azaltılması için emisyon sınır değerleri;

(c) İlgili kaynaklardan ortaya çıkan emisyonların kontrolünde mevcut en iyi tekniklerin ve en iyi çevresel uygulamaların kullanılması;

(d) Cıva emisyonlarının kontrolü için ortak fayda sağlayacak bir çoklu kirletici kontrol stratejisi;

(e) İlgili kaynaklardan ortaya çıkan emisyonları azaltmak için alternatif önlemler.

6. Taraflar tüm ilgili mevcut kaynaklara aynı önlemleri uygulayabilir veya farklı kaynak kategorileri için farklı önlemler alabilirler. Amaç, zamanla emisyonların azaltılmasında makul bir ilerleme sağlamak için bu önlemlerin Taraflarca uygulanmasıdır.

7. Taraflardan her biri, mümkün olan en kısa sürede ve Sözleşme'nin kendisi için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç beş yıl içinde ilgili kaynaklardan ortaya çıkan emisyonların envanterini çıkarır ve devam ettirir.

8. Taraflar Konferansı, ilk toplantısında aşağıda yer alan konularla ilgili rehberleri kabul eder:

(a) Yeni ve mevcut kaynaklar arasındaki farkı ve çapraz medya etkilerini en aza indirmeye ihtiyacı göz önüne alınarak mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevre uygulamaları; ve

(b) Özellikle amaçları belirleme ve emisyon sınır değerlerini belirleme konusunda 5. fıkroda belirtilen tedbirlerin uygulanmasında Taraflara destek.

9. Taraflar Konferansı, mümkün olan en kısa sürede aşağıda yer alan konularla ilgili rehberleri kabul eder:

(a) Tarafların fıkra 2 (b) bendi uyarınca geliştirebilecekleri kriterler;

(b) Emisyonların envanterlerini hazırlama metodolojisi.

10. Taraflar Konferansı, 8. ve 9. fıkraya uygun olarak geliştirilen rehberleri gözden geçirmeye devam eder ve uygun şekilde günceller. Taraflar, bu Maddenin ilgili hükümlerini uygulamak için rehberleri dikkate alır.

11. Her bir Taraf, 21. Maddeye uygun olarak sunulan raporlarına bu Maddenin uygulanmasına ilişkin bilgileri, özellikle de 4-7. fıkralarına uygun olarak alınan tedbirlere ilişkin bilgi ve önlemlerin etkinliğini dâhil eder.

Madde 9

Salımlar

1. Bu Madde, bu Sözleşme'nin diğer Maddelerinde ele alınmayan ilgili noktasal kaynaklardan, toprak ve suya olan genellikle "toplam cıva" olarak ifade edilen cıva ve cıva bileşiklerinin salımını kontrol etmek ve mümkün olduğunda azaltmakla ilgilidir.

2. Bu Maddenin amaçları bakımından:

(a) "Salımlar", cıva veya cıva bileşiklerinin toprağa veya suya olan salımları anlamına gelir;

(b) "İlgili kaynak", bir Tarafça tanımlanan ve bu Sözleşme'nin diğer hükümlerinde ele alınmayan salımın önemli bir insan kaynaklı noktasal kaynak anlamına gelir;

(c) "Yeni kaynak", söz konusu Taraf için bu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten en az bir yıl sonra kurulan veya büyük ölçüde değişikliğe uğrayan herhangi bir kaynak anlamına gelir;

(d) "Büyük ölçüde değişiklikler", yan ürünlerin geri kazanılmasından kaynaklanan salım değişiklikleri hariç olmak üzere, salımlarda önemli bir artışa neden olan ilgili bir kaynağın modifikasyonu anlamına gelir. Bir değişikliğin önemli olup olmadığına Taraf karar verir;

(e) "Mevcut kaynak", yeni bir kaynak olmayan herhangi bir ilgili kaynak anlamına gelir;

(f) "Salım sınır değeri", bir noktasal kaynaktan yayılan cıva veya cıva bileşiklerinin konsantrasyon, kütle veya emisyon oranındaki, genellikle "toplam cıva" olarak ifade edilen bir sınır anlamına gelir.

3. Taraflardan her biri, Sözleşme'nin kendisi için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç yıl içinde ve daha sonra düzenli olarak, ilgili noktasal kaynak kategorilerini tanımlar.

4. İlgili kaynaklara sahip bir Taraf salımları kontrol altına alacak tedbirleri alır ve salımları kontrol altına almak için alınacak önlemleri ve bunun beklenen hedeflerini, amaçlarını ve sonuçlarını "ortaya koyan ulusal bir plan hazırlayabilir. Herhangi bir plan, Sözleşme'nin bu Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl içinde Taraflar

Konferansına sunulur. Bir Taraf, 20. Madde uyarınca bir uygulama planı geliştirse, Taraf bu fıkraya uygun olarak hazırladığı plana bunu dâhil edebilir.

5. Tedbirler, uygun görüldüğü şekilde, aşağıdakilerden bir veya daha fazlasını içerir:

(a) İlgili kaynaklardan ortaya çıkan salımların kontrol altına alınması ve mümkün olduğunda azaltılması için salım sınır değerleri;

(b) İlgili kaynaklardan ortaya çıkan salımların kontrolünde mevcut en iyi tekniklerin ve en iyi çevresel uygulamaların kullanılması;

(c) Cıva salımlarının kontrolü için ortak fayda sağlayacak bir çoklu kirletici kontrol stratejisi;

(d) İlgili kaynaklardan ortaya çıkan salımları azaltmak için alternatif önlemler.

6. Taraflardan her biri, mümkün olan en kısa sürede ve Sözleşme'nin kendisi için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç beş yıl içinde ilgili kaynaklardan ortaya çıkan salımların envanterini çıkarır ve devam ettirir.

7. Taraflar Konferansı, mümkün olan en kısa sürede aşağıda yer alan konularla ilgili rehberleri kabul eder:

(a) Yeni ve mevcut kaynaklar arasındaki farkı ve çapraz medya etkilerini en aza indirmeye ihtiyacı göz önüne alınarak mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevre uygulamaları;

(b) Salım envanterlerini hazırlama metodolojisi.

8. Taraflardan her biri, 21. Maddeye uygun olarak sunulan raporlarına bu Maddenin uygulanmasına ilişkin bilgileri, özellikle de 3-6. fıkralara uygun olarak alınan tedbirlere ilişkin bilgi ve önlemlerin etkinliğini dâhil eder.

Madde 10

Atık cıva dışında cıvanın çevreye duyarlı olarak geçici depolanması

1. Bu Madde, 11. Maddede belirtilen cıva atıkları tanımına girmeyen ve 3. Maddede tanımlanan cıva ve cıva bileşiklerinin geçici depolanması için geçerlidir.

2. Taraflardan her biri, bu Sözleşme kapsamında bir Tarafa izin verilen kullanım amacıyla bu tür cıva ve cıva bileşiklerinin geçici depolanmasının, tüm rehberler hesaba katılarak çevreye duyarlı bir şekilde ve 3. fıkra uyarınca benimsenen tüm gerekliliklere uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlamak için gerekli önlemleri alır.

3. Taraflar Konferansı, Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi ve diğer ilgili rehberler kapsamında geliştirilen ilgili rehberleri dikkate alarak, bu tür cıva ve cıva bileşiklerinin çevreye duyarlı olarak geçici depolanmasına ilişkin rehber dokümanları kabul eder. Taraflar Konferansı, 27. Madde gereğince bu Sözleşme'ye ilave bir ekte geçici depolama gerekliliklerini kabul edebilir.

4. Taraflar, bu tür cıva ve cıva bileşiklerinin çevreye duyarlı olarak depolanması için kapasite geliştirmeyi arttırmak üzere, gerektiğinde birbirleriyle ve ilgili hükümetler arası kuruluşlarla ve diğer kuruluşlarla işbirliği yaparlar.

Madde 11

Cıva atıkları

1. Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi'nin ilgili tanımları, bu Sözleşme kapsamında yer alan atıklar için Basel Sözleşmesi Tarafları için geçerlidir. Bu Sözleşme'ye taraf olan ancak Basel Sözleşmesi'ne taraf olmayan Taraflar, bu tanımları bu Sözleşme kapsamındaki atıklara uygulanan rehber olarak kullanırlar.

2. Bu Sözleşme'nin amaçları bakımından cıva atıkları, Basel Sözleşmesi'nin ilgili kurumları ile uyumlu bir şekilde işbirliği içinde, Taraflar Konferansı tarafından tanımlanan ilgili eşik değerlerin üstünde bir miktarda ve ulusal mevzuat veya bu Sözleşme hükümleri uyarınca bertaraf edilmiş, bertaraf edilmesi planlanan veya bertaraf edilmesi gereken

- (a) Cıva veya cıva bileşiklerinden oluşan;
- (b) Cıva veya cıva bileşiklerini içeren; veya
- (c) Cıva veya cıva bileşikleriyle kirletilmiş;

madde veya nesnelere anlamına gelir. Bu tanım, birincil cıva madenciliği haricinde madencilikteki toprak örtüsünü, atık kaya ve madencilik atıklarını Taraflar Konferansı tarafından tanımlanan eşik değerleri üzerinde cıva veya cıva bileşiklerini içermedikleri sürece hariç tutmaktadır.

3. Taraflardan her biri,

(a) Cıva atıklarının Basel Sözleşmesi uyarınca geliştirilen rehberler ve Taraflar Konferansının 27. Madde uyarınca ilave bir ek olarak kabul edilecekleri gereklilikleri (gereklilikler geliştirirken Taraflar Konferansı, Tarafların atık yönetimi yönetmelik ve programlarını dikkate alır) dikkate alarak çevreye duyarlı bir şekilde yönetilmesi;

(b) Cıva atıklarının, sadece bir Tarafa bu Sözleşme kapsamında izin verilen kullanım için veya 3. fıkranın (a) bendi uyarınca çevreye duyarlı bir şekilde bertarafı için geri kazanılması, geri dönüştürülmesi, ıslah edilmesi veya doğrudan yeniden kullanılması;

(c) Basel Sözleşmesi'ne Taraf ülkeler için, cıva atıklarının bu Maddenin ve Sözleşme'nin hükümlerine uygun olarak çevreye duyarlı şekilde bertarafı amacı dışında, uluslararası sınırlar boyunca taşınmaması (Basel Sözleşmesi'nin uluslararası sınırlardaki taşımacılık için geçerli olmadığı durumlarda, bir Taraf böyle bir taşımaya ancak ilgili uluslararası kurallar, standartlar ve rehberleri dikkate alarak izin verir.)

için uygun önlemleri alır.

4. Taraflar Konferansı, 3. fıkranın (a) bendinde belirtilen rehberlerin gözden geçirilmesi ve uygunsuzsa güncellenmesi için Basel Sözleşmesi'nin ilgili kurumları ile yakın işbirliği yapmaya çalışır.

5. Taraflar, cıva atıklarının çevreye duyarlı bir şekilde yönetilmesi için küresel, bölgesel ve ulusal kapasitenin geliştirilmesi ve sürdürülmesi için birbirleriyle, ilgili hükümetler arası kuruluşlarla ve diğer kuruluşlarla işbirliği yapmaya teşvik edilmektedir.

Madde 12

Kirlenmiş sahalarda

1. Taraflardan her biri, cıva veya cıva bileşikleriyle kirlenmiş sahalarda belirlenmesi ve değerlendirilmesi için uygun stratejilerin geliştirilmesine gayret gösterir.

2. Bu alanların oluşturduğu riskleri azaltmak için yapılacak herhangi bir eylem, mümkünse, içerdiği cıva ya da cıva bileşiklerinin insan sağlığına ve çevreye olan riskinin değerlendirildiği çevreye duyarlı bir şekilde uygulanır.

3. Taraflar Konferansı, aşağıdakiler için yöntemler ve yaklaşımlar içerebilecek kirlenmiş sahalarda yönetimi hakkında rehber edinir:

- (a) Sahanın tespiti ve karakterizasyonu;
- (b) Kamuoyunun dâhil edilmesi;
- (c) İnsan sağlığı ve çevresel risk değerlendirmeleri;
- (d) Kirlenmiş sahalarda oluşturduğu riskleri yönetmek için seçenekler;
- (e) Faydaların ve maliyetlerin değerlendirilmesi; ve
- (f) Çıktıların doğrulanması.

4. Taraflar, kirlenmiş sahalarda belirlenmesi, değerlendirilmesi, önceliklendirilmesi, yönetilmesi ve uygun olduğunda iyileştirilmesi için stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanması için işbirliği yapmaya teşvik edilmektedir.

Madde 13

Mali kaynaklar ve mekanizmalar

1. Her bir Taraf, kendi kapasitesi dahilinde, kendi ulusal politikaları, öncelikleri, planları ve programları ile uyumlu olarak bu Sözleşme'nin uygulanmasına yönelik ulusal faaliyetlere ilişkin kaynaklar sağlamayı taahhüt ederler. Bu tür kaynaklar, ilgili politikalar, kalkınma stratejileri ve ulusal bütçeler ve ikili ve çok taraflı finansman yoluyla ve özel sektör katılımıyla ulusal finansman içerebilir.
2. Gelişmekte olan ülke Taraflarınca bu Sözleşme'nin uygulanmasının toplam etkinliği, bu Maddenin etkili bir şekilde uygulanmasına bağlıdır.
3. Gelişmekte olan Taraf ülkelerin mali kaynaklar, teknik yardım ve teknoloji transferi ile ilgili bu Sözleşme'nin uygulanmasında cıvaya ilişkin faaliyetlerinin geliştirilmesi ve artırılması için çok taraflı, bölgesel ve ikili mali ve teknik yardım kaynakları ile kapasite geliştirme ve teknoloji transferi, teşvik edilmektedir.
4. Taraflar, finansman ile ilgili eylemlerinde gelişmekte olan küçük ada devletleri veya en az gelişmiş ülkeler olan Tarafların belirli ihtiyaçları ve özel koşullarını tam olarak dikkate alırlar.
5. Yeterli, öngörülebilir ve zamanında mali kaynakların sağlanması için bir mekanizma burada tanımlanmıştır. Bu mekanizma, gelişmekte olan Taraf ülkeleri ve ekonomileri geçiş döneminde olan Taraf ülkeleri, bu Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirirken desteklemektedir.
6. Mekanizma, aşağıdakileri içerir:
  - (a) Küresel Çevre Olanakları Yardım Fonu; ve
  - (b) Kapasite artırmayı ve teknik yardımı destekleyecek belirli bir uluslararası program.
7. Küresel Çevre Olanakları Yardım Fonu, Taraflar Konferansı tarafından kabul edildiği üzere bu Sözleşme'nin uygulanmasını desteklemek amacıyla maliyetleri karşılamak için yeni, öngörülebilir, yeterli ve zamanında mali kaynak sağlar. Bu Sözleşme'nin amaçları doğrultusunda, Küresel Çevre Fonu Yardım Fonu, Taraflar Konferansının rehberliğinde yürütülür ve Taraflar Konferansına hesap verir. Taraflar Konferansı, mali kaynaklara erişim ve bu kaynakların kullanımına ilişkin genel stratejiler, politikalar, program öncelikleri ve uygunluk konularında rehberlik sağlar. Buna ek olarak Taraflar Konferansı, Küresel Çevre Olanakları Yardım Fonu'ndan destek alabilecek faaliyet kategorilerinin listesi hakkında rehberlik sağlar. Küresel Çevre Fonu Yardım Fonu, küresel çevre yardımlarının üzerinde anlaşmaya varılan artan maliyetleri ve bazı etkinlik faaliyetlerinin kabul edilmiş tam maliyetlerini karşılayacak kaynakları sağlar.
8. Bir faaliyet için kaynak temin ederken Küresel Çevre Olanakları Yardım Fonu, teklif edilen bir faaliyetin maliyetlerine göre potansiyel cıva azaltımlarını dikkate almalıdır.
9. Bu Sözleşme'nin amaçları doğrultusunda, 6. fıkranın (b) bendinde sözü edilen Program, Taraflar Konferansının rehberliğinde yürütülür ve Taraflar Konferansına hesap verir. Taraflar Konferansı ilk toplantısında, mevcut bir oluşum olacak olan bu Program için ev sahibi kuruluşa karar verir ve süresi dâhil olmak üzere, Programa rehberlik eder. Tüm Taraflar ve diğer ilgili paydaşlar, Programa gönüllü olarak mali kaynak sağlamaya davet edilir.
10. Taraflar Konferansı ve Mekanizmayı oluşturan kuruluşlar, Taraflar Konferansının ilk toplantısında yukarıdaki fıkraların yürürlüğe girmesine ilişkin düzenlemeleri kabul eder.
11. Taraflar Konferansı, en geç üçüncü toplantısında ve ondan sonra da düzenli olarak, finansman düzeyini, Taraflar Konferansı tarafından, bu madde uyarınca kurulan Mekanizmayı faaliyete geçirmekle yükümlü kuruluşlara sağlanan rehberliği ve bunların etkinliği ile gelişmekte olan Taraf ülkelerin ve ekonomileri geçiş halinde olan Tarafların değişen ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini gözden geçirir. Bu gözden geçirmeye dayanarak, mekanizmanın etkinliğini arttırmak için uygun önlemler alır.
12. Tüm Taraflar, imkânları dâhilinde Mekanizmaya katkıda bulunmaya davet edilir. Mekanizma, özel sektör de dâhil olmak üzere diğer kaynaklardan parasal kaynakların sağlanmasını teşvik eder ve desteklediği faaliyetler için bu kaynakları geliştirmeye çalışır.

Madde 14

Kapasite geliştirme, teknik yardım ve teknoloji transferi

1. Taraflar, gelişmekte olan ülke Taraflarına, bu Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirirken özellikle de en az gelişmiş ülkeler veya gelişmekte olan küçük ada ülkeleri ve geçiş ekonomileri olan Taraflara bu Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirirken, kendi yetenekleri dâhilinde zamanında ve uygun kapasite geliştirme ve teknik yardım sağlamak için işbirliği yaparlar.

2. 1. fıkra ile 13. Madde uyarınca kapasite geliştirme ve teknik yardım, mevcut bölgesel ve alt bölgesel merkezleri de içeren bölgesel, alt bölgesel ve ulusal düzenlemeler yoluyla, diğer çok taraflı ve ikili yollarla ve özel sektörü de içeren ortaklıklar da dâhil olmak üzere ortaklıklar vasıtasıyla sağlanabilir. Teknik yardım ve çıktılarının etkinliğini arttırmak için kimyasallar ve atıklar alanında diğer çok taraflı çevre anlaşmaları ile işbirliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir.

3. Gelişmiş ülke Tarafları ve diğer Taraflar, kapasiteleri dâhilinde özel sektör ve ilgili diğer paydaşlar tarafından desteklenerek, özellikle en az gelişmiş ülkeler veya gelişmekte olan küçük ada ülkeleri ile geçiş ekonomileri geçiş halinde olan Taraflar gibi gelişmekte olan ülke Taraflarında güncel çevreye duyarlı alternatif teknolojilerin geliştirilmesi, aktarılması ve yaygınlaştırılması ve bunlara erişimin sağlanmasını teşvik eder ve kolaylaştırır.

4. Taraflar Konferansı, ikinci toplantısında ve daha sonra düzenli olarak ve 21. Maddede belirtilenler dahil olmak üzere Tarafların bildirimleri ve raporları ile diğer paydaşların sağladığı bilgileri göz önünde bulundurarak:

(a) Mevcut girişimler ve alternatif teknolojilerle ilgili gerçekleştirilen ilerleme hakkında bilgileri dikkate alır;

(b) Tarafların, özellikle de gelişmekte olan ülke Tarafların alternatif teknolojiler için ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur; ve

(c) Tarafların, özellikle de gelişmekte olan Taraf ülkelerin teknoloji transferi sırasında yaşadığı güçlükleri tanımlar.

5. Taraflar Konferansı, bu Madde uyarınca kapasite geliştirme, teknik yardım ve teknoloji transferinin nasıl daha da geliştirilebileceği konusunda tavsiyede bulunur.

Madde 15

Uygulama ve Uyum Komitesi

1. Taraflar Konferansının bir alt kurumu olan bir Komite de dâhil olmak üzere, bu Sözleşme'nin tüm hükümlerinin uygulanmasını teşvik etmek ve bu Sözleşme'nin tüm hükümlerine uyumu gözden geçirmek için bir mekanizma kurulmuştur. Komite de dâhil olmak üzere mekanizma, kolaylaştırıcı niteliktedir ve Tarafların ilgili ulusal kapasiteleri ve koşullarına özellikle dikkat eder.

2. Komite, bu Sözleşme'nin tüm hükümlerinin uygulanmasını teşvik eder ve bu Sözleşme'nin tüm hükümlerine uyumu gözden geçirir. Komite, uygulama ve uyumun hem bireysel hem de sistemsel konularını inceler ve Taraflar Konferansına uygun olan tavsiyelerde bulunur.

3. Komite, Birleşmiş Milletlerin beş bölgesine dayanan, eşit coğrafi temsilcilik göz önüne alınarak Taraflarca aday gösterilen ve Taraflar Konferansı tarafından seçilen 15 üyeden oluşur. İlk üyeler Taraflar Konferansının ilk toplantısında seçilir ve daha sonra 5. fıkra uyarınca Taraflar Konferansı tarafından onaylanan usul kurallarına uygun olarak seçilir. Komite üyeleri, bu Sözleşme ile ilgili bir alanda yeterlik sahibidir ve uygun bir uzmanlık dengesini yansıtır.

4. Komite, konuları aşağıdaki hususlara dayanarak ele alabilir:

(a) Taraflardan herhangi birinin kendi uyumluluğu ile ilgili yazılı olarak sunduğu yazılı bildirimler;

(b) 21. Madde uyarınca ulusal raporlar; ve

(c) Taraflar Konferansından gelen talepler.

5. Komite, Taraflar Konferansının ikinci toplantısında onaylanacak olan usul kurallarını detaylandırır. Taraflar Konferansı, Komite için daha fazla görev tanımı kabul edebilir.

6. Komite tavsiyelerini oybirliğiyle kabul etmek için her türlü çabayı gösterir. Oybirliğiyle ilgili tüm çabalar tükenmiş ve fikir birliğine varılamamışsa, bu tür tavsiyeler son çare olarak katılan ve oy kullanan üyelerin dörtte üçünün çoğunluk oyuyla üye Devletlerin üçte ikisinin yeterli çoğunluğuyla kabul edilir.

Madde 16

Sağlık durumları

1. Taraflar, aşağıdakiler için teşvik edilir:

(a) Risk altındaki popülasyonları, özellikle hassas grupları tanımlamak ve korumak için kullanılan ve cıva ile cıva bileşiklerine maruz kalma ile ilgili bilimsel temelli sağlık rehberlerinin benimsenmesini, cıva maruziyetinin azaltılması mümkünse halk sağlığı ve ilgili diğer sektörlerin katılımıyla halkın eğitimini için hedeflerin belirlenmesini içeren stratejilerin ve programların geliştirilmesi ve uygulanmasının teşvik edilmesi;

(b) Cıva ve cıva bileşiklerine mesleki maruziyet konusunda bilim temelli eğitimsel ve önleyici programların geliştirilmesinin ve uygulanmasının teşvik edilmesi;

(c) Cıva ya da cıva bileşiklerine maruz kalmadan etkilenen popülasyonlarda önlenme, tedavi ve bakım için uygun sağlık bakım hizmetlerinin teşvik edilmesi; ve

(d) Cıva ve cıva bileşiklerine maruziyet ile ilgili mümkünse sağlık risklerini önleme, tanılama, tedavi etme ve izleme için kurumsal ve sağlık uzmanı kapasitelerinin oluşturulması ve güçlendirilmesi.

2. Taraflar Konferansı, sağlıkla ilgili konularda veya etkinliklerde:

(a) Gerekteğinde, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü ve diğer ilgili hükümetler arası kuruluşlara danışmalı ve işbirliği yapmalıdır; ve

(b) Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü ve diğer ilgili hükümetler arası örgütlerle uygun olarak işbirliğini ve bilgi alışverişini teşvik etmelidir.

Madde 17

Bilgi Değişimi

1. Taraflardan her biri, aşağıdaki konulara ilişkin olarak bilgi değişimini kolaylaştırır:

(a) Cıva ve cıva bileşikleriyle ilgili, toksikolojik, ekotoksikolojik ve güvenlik bilgileri de dâhil olmak üzere bilimsel, teknik, ekonomik ve hukuki bilgiler;

(b) Cıva ve cıva bileşiklerinin üretiminin, kullanımının, ticaretinin, emisyonlarının ve salımlarının azaltılması veya ortadan kaldırılması ile ilgili bilgiler;

(c) Aşağıdakiler için sağlık ve çevresel riskler ile bu tür alternatiflerin ekonomik ve sosyal maliyetleri ve yararları hakkında bilgi dâhil; teknik ve ekonomik olarak uygulanabilir alternatifler hakkında bilgi:

(i) Cıva katkılı ürünler;

(ii) Cıva veya cıva bileşiklerinin kullanıldığı üretim işlemleri; ve

(iii) Cıva veya cıva bileşikleri emisyonlarına veya salımlarına yol açan faaliyetler ve işlemler;

ve

(d) Gerekteğinde Dünya Sağlık Örgütü ve diğer ilgili kuruluşlarla yakın işbirliği içinde hareket ederek, cıva ve cıva bileşiklerine maruz kalma ile bağlantılı sağlık etkileri ile ilgili epidemiyolojik bilgiler.

2. Taraflar, 1. fıkrada değinilen bilgilerin doğrudan Sekretarya aracılığıyla veya gerektiğinde kimyasallar ve atıklar s3zleşmeleri sekretaryaları da dâhil olmak üzere diğer ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde karşılıklı olarak paylaşımını yapabilir.

3. Sekretarya, çok taraflı çevre anlaşmalarının sekretaryaları ve diğer uluslararası girişimler de dâhil olmak üzere, bu Maddede belirtilen bilgi değişimini ve aynı zamanda ilgili kuruluşlarla işbirliğini kolaylaştırır. Taraflardan sağlanan bilgilere ek olarak, bu bilgiler, cıva alanında uzmanlaşmış hükümetler arası ve sivil toplum kuruluşlarının ve bu uzmanlığa sahip ulusal ve uluslararası kurumlardan gelen bilgileri içerir.

4. Taraflardan her biri, 3. Madde uyarınca ithalat yapan Tarafların onayı dâhil, bu Sözleşme kapsamındaki bilgi değişimi için bir ulusal odak noktası belirler.

5. Bu Sözleşme'nin amaçları doğrultusunda, insan ve çevre sağlığı ve güvenliği hakkındaki bilgiler gizli sayılmaz. Bu Sözleşme uyarınca diğer bilgilerin karşılıklı değişiminde Taraflar, karşılıklı olarak mutabık kalınan şekilde gizli bilgileri korur.

Madde 18

Kamuoyunun bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve eğitimi

1. Taraflardan her biri, kendi olanakları çerçevesinde aşağıdakileri teşvik eder ve kolaylaştırır:

(a) Aşağıdakilerle ilgili mevcut bilgileri kamuya sunma:

- (i) Cıva ve cıva bileşiklerinin sağlık ve çevre üzerindeki etkileri;
- (ii) Cıva ve cıva bileşiklerinin alternatifleri;
- (iii) 17. Maddenin 1. fıkrasında tanımlanan konular;
- (iv) 19. Maddeye göre araştırma, geliştirme ve izleme faaliyetlerinin sonuçları; ve
- (v) Bu Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeye yönelik faaliyetler;

(b) Cıva ve cıva bileşiklerine maruziyetin, ilgili hükümetler arası ve sivil toplum örgütleri ve hassas grupların işbirliği ile insan sağlığı ve çevre üzerindeki etkileri ile ilgili eğitim, öğretim ve halkın farkındalığı.

2. Taraflardan her biri, mevcut mekanizmaları kullanır ya da insan faaliyetleri aracılığıyla yayılan, salınan veya bertaraf edilen cıva ve cıva bileşiklerinin yıllık miktarları tahminlerine ilişkin bilgilerin toplanması ve dağıtılması için kirletici madde salımı ve transfer kayıtları gibi mekanizmaların geliştirilmesini dikkate alır.

Madde 19

Araştırma, geliştirme ve izleme

1. Taraflar, kendi durum ve kapasitelerini göz önünde bulundurarak aşağıdakileri geliştirmek ve iyileştirmek için işbirliği yapmaya gayret gösterirler:

(a) Cıva ve cıva bileşiklerinin kullanılması, tüketilmesi ve havaya insan kaynaklı emisyonları ve toprak ve suya salımlarına ilişkin envanter;

(b) Balık, deniz memelileri, deniz kaplumbağaları ve kuşlar gibi biyotik ortamlar da dâhil olmak üzere hassas gruplardaki ve çevresel ortamlardaki cıva ve cıva bileşiklerinin düzeylerinin modellenmesi ve coğrafî olarak temsili izlemenin yanı sıra, ilgili ve uygun örneklerin toplanması ve değiş tokuş edilmesine ilişkin işbirliği;

(c) Özellikle hassas gruplar açısından toplumsal, ekonomik ve kültürel etkilere ek olarak cıva ve cıva bileşiklerinin insan sağlığı ve çevre üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi;

(d) (a), (b) ve (c) bentleri uyarınca yapılan faaliyetler için uyumlaştırılmış metodolojiler;

(e) Cıvanın tarihsel birikiminden hareketi ile insan kaynaklı ve doğal cıva emisyonları ve salımları arasındaki ayrımı uygun bir şekilde dikkate alarak, birçok ekosistemdeki cıva ve cıva bileşiklerinin çevresel döngüsü, taşınımı (uzun menzilli taşınım ve birikim dâhil), dönüşümü ve akıbeti hakkında bilgi;

(f) Cıva ve cıva bileşikleri ile cıva katkılı ürünler ticareti ve alım satımı hakkında bilgi; ve

(g) Cıva içermeyen ürünlerin ve işlemlerin teknik ve ekonomik olarak bulunabilirliği ve cıva ve cıva bileşiklerinin emisyonlarını ve salımlarını azaltmak ve izlemek için mevcut en iyi teknikler ve en iyi çevresel uygulamalar hakkında bilgi ve araştırma.

2. Taraflar, uygun olduğu durumlarda, 1. fıkrada tanımlanan faaliyetleri üstlenmek için mevcut izleme ağlarına ve araştırma programlarına uyarlar.

Madde 20

Uygulama Planları

1. Taraflardan her biri, ilk değerlendirmeyi takiben, ulusal koşullarını dikkate alarak bu Sözleşme kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirmek için bir uygulama planını hazırlayabilir ve uygulayabilir. Böyle bir plan, geliştirilir geliştirilmez Sekreteryaya'ya iletilir.

2. Taraflardan her biri kendi ulusal koşullarını dikkate alarak ve Taraflar Konferansından gelen rehberliğe ve diğer ilgili rehberliğe istinaden uygulama planını gözden geçirebilir ve güncelleştirebilir.

3. Taraflar, 1. ve 2. fıkradaki çalışmaları yürütürken uygulama planlarının geliştirilmesi, uygulanması, gözden geçirilmesi ve güncellenmesini kolaylaştırmak için ulusal paydaşlara danışır.

4. Taraflar, bu Sözleşme'nin uygulanmasını kolaylaştırmak için bölgesel planlar üzerinde de işbirliği yapabilirler.

Madde 21

Raporlama

1. Her bir taraf, Sekreteryaya aracılığı ile Taraflar Konferansına bu Sözleşme'nin hükümlerini uygulamak için aldığı önlemler ve bu önlemlerin Sözleşme'nin amaçlarını karşılamadaki etkinliği ve olası zorluklar hakkında rapor verir.

2. Taraflardan her biri, raporlarına bu Sözleşme'nin 3, 5, 7, 8 ve 9. Maddelerinde belirtilen bilgileri dâhil eder.

3. Taraflar Konferansı, ilk toplantısında, diğer ilgili kimyasallar ve atıklar sözleşmeleri ile raporlamayı koordine etme isteğini dikkate alarak, Taraflar tarafından takip edilecek raporlamanın zamanlaması ve biçimini kararlaştırır.

Madde 22

Etkinlik Değerlendirmesi

1. Taraflar Konferansı, bu Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç altı yıl içinde ve bundan sonraki dönemde Konferans tarafından kararlaştırılacak aralıklarla, bu Sözleşme'nin etkinliğini değerlendirir.

2. Taraflar Konferansı, değerlendirmenin kolaylaştırılması amacıyla, ilk toplantısında kendisine çevrede cıva ve cıva bileşiklerinin varlığı ve hareketi ve aynı zamanda biyotik ortam ve hassas gruplarda gözlemlenen cıva ve cıva bileşikleri seviyelerindeki eğilimlere ilişkin karşılaştırılabilir izleme verileri sağlayacak düzenlemelerin oluşturulmasını başlatır.

3. Değerlendirme, aşağıdakiler de dahil olmak üzere mevcut bilimsel, çevresel, teknik, finansal ve ekonomik bilgiler temelinde yapılır.

(a) Taraflar Konferansına 2. fıkraya uygun olarak sağlanan raporlar ve diğer izleme bilgileri;

(b) 21. Madde uyarınca sunulan raporlar;

(c) 15. Madde uyarınca verilen bilgi ve tavsiyeler; ve

(d) Bu Sözleşme uyarınca devreye sokulan mali yardım, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme düzenlemelerinin işleyişi ile ilgili raporlar ve diğer ilgili bilgiler.

Madde 23

Taraflar Konferansı

1. Bu Sözleşme ile bir Taraflar Konferansı oluşturulmuştur.

2. Taraflar Konferansının ilk toplantısı, Birleşmiş Milletler Çevre Programı Uygulama Direktörü tarafından bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde toplanır. Bundan sonra Taraflar Konferansının olağan toplantıları Konferans tarafından belirlenecek düzenli aralıklarla yapılır.

3. Taraflar Konferansının olağanüstü toplantıları, Konferans tarafından gerekli görülen hallerde veya bir Tarafın yazılı talebi üzerine, söz konusu talebin Sekretarya tarafından Taraflara iletilmesinden itibaren altı ay içerisinde talebin Tarafların en az üçte biri tarafından desteklenmesi koşuluyla yapılır.

4. Taraflar Konferansı ilk toplantısında, kendisi ve alt kurumları için usul ve mali kuralları ve bunların yanı sıra, Sekretarya'nın işlevini düzenleyen mali kuralları, oy birliği ile belirler.

5. Taraflar Konferansı bu Sözleşme'nin uygulanmasını sürekli gözden geçirir ve değerlendirir. Taraflar Konferansı, Sözleşme ile kendisine verilen işlevleri yerine getirir ve bu amaçla:

(a) Sözleşme'nin uygulanması için gerekli gördüğü alt birimlerini oluşturur;

(b) Uygun olan hallerde, yetkili uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapar;

(c) 21. Maddeye uygun olarak Tarafların yararlanmasına sunulacak bütün bilgileri düzenli olarak gözden geçirir;

(d) Uygulama ve Uyum Komitesi tarafından sunulan herhangi bir öneriyi göz önünde bulundurur;

(e) Sözleşmenin amaçlarının gerçekleştirilmesi için gerekli görülecek ilave faaliyetleri değerlendirir ve üstlenir; ve

(f) 4. ve 5. Maddeler uyarınca Ek A ve Ek B'yi gözden geçirir.

6. Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletlere Bağlı Uzmanlık Kuruluşları ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu, aynı zamanda bu Sözleşme'ye Taraf olmayan herhangi bir Devlet, Taraflar Konferansının toplantılarında gözlemci sıfatıyla temsil edilebilir. Herhangi bir kurum veya örgüt, ister ulusal isterse uluslararası, resmi veya sivil toplum örgütü olsun, bu Sözleşme kapsamındaki konularda ehliyetli olması ve Sekretarya'ya Taraflar Konferansının bir toplantısında gözlemci sıfatıyla temsil edilme isteğini iletmış olması halinde, mevcut Tarafların en az üçte biri karşı çıkmadıkça kabul edilebilir. Gözlemcilerin kabulü ve katılımı Taraflar Konferansı tarafından kabul edilen usul kurallarına tabidir.

Madde 24

Sekretarya

1. Bu Sözleşme ile bir Sekretarya oluşturulmuştur.

2. Sekretarya'nın işlevleri şunlardır:

(a) Taraflar Konferansının ve alt örgütlerin toplantıları için düzenlemeler yapmak ve onlara gerekli görülen hizmetleri sağlamak;

(b) Taraflara, özellikle gelişmekte olan Taraf ÷lkelere ve ekonomileri geçiş s÷recindeki Taraf ÷lkelere, talepleri halinde, bu S÷zleşme'nin uygulanmasında destek sağlamak;

(c) Özellikle diğer kimyasal ve atık s÷zleşmelerine ilişkin diğer ilgili uluslararası örg÷tlerin sekretaryalarıyla gerekli koordinasyonu sağlamak;

(d) Bu S÷zleşme'nin uygulanmasına ilişkin olarak bilgi değişiminde Taraflara destek sağlamak;

(e) Taraflara, 15. ve 21. Maddeler uyarınca aldığı bilgilere ve diğer mevcut bilgilere dayalı dñnem raporları hazırlamak ve sunmak;

(f) Taraflar Konferansının ayrıntılı yönlendirilmesi dâhilinde, kendi görevlerini etkin biçimde yerine getirmek için gerekli olabilecek idari ve s÷zleşmeye dayalı düzenlemelere girmek; ve

(g) Bu S÷zleşme'de belirlenen diğer sekretarya görevlerini ve Taraflar Konferansı tarafından kararlaştırılabilecek diğer işlevleri yerine getirmek.

3. Taraflar Konferansı sekretarya görevlerini bir veya daha fazla uluslararası örgüt kuruluşlarına tevdi etmediği sürece bu S÷zleşme'ye yönelik Sekretarya görevleri, Taraflar Konferansına katılan ve oy kullanan Tarafların dñrtte üç çoğunluk oyu ile Birleşmiş Milletler Çevre Programı Yönetim Direktñr÷ tarafından yerine getirilir.

4. Taraflar Konferansı, uygun uluslararası kurumlar ile istişarede bulunarak, Sekretarya ve diğer kimyasallar ve atıklar s÷zleşmelerinin sekretaryaları arasında daha fazla işbirliği ve koordinasyon sağlayabilir. Taraflar Konferansı, uygun uluslararası kurumlarla istişarede bulunarak bu konuyla ilgili daha fazla rehberlik sağlayabilir.

Madde 25

Anlaşmazlıkların Giderilmesi

1. Taraflar aralarında bu S÷zleşme'nin yorumlanması veya uygulanmasına ilişkin olarak çıkan her türlü anlaşmazlığı, görüşmeler yoluyla veya kendi seçtikleri, diğer barışçı yollarla çñzerler.

2. S÷zleşme'ye taraf olunması, kabulü, onayı veya S÷zleşme'ye katılım sırasında veya bundan sonraki herhangi bir zamanda, bölgesel ekonomik entegrasyon örgütleri dışındaki bir Taraf, bu S÷zleşme'nin yorumlanması veya uygulanmasına ilişkin olarak ortaya çıkacak herhangi bir anlaşmazlık halinde, aynı yükümlñlñęü kabul eden bir başka Tarafa karşı aşağıda belirtilen uyuşmazlığın çñzüm yollarından birisini veya her ikisini zorunlu olarak tanıdığını Yediemine sunacağı yazılı bir belge ile bildirir.

(a) Ek E Bölüm I'de düzenlenen prosed÷re uygun biçimde tahkim;

(b) Anlaşmazlığın Uluslararası Adalet Divanına götür÷lmesidir.

3. Bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü konumundaki bir Taraf, 2. fıkraya uygun olarak tahkim için benzer şekilde bir bildirim yapabilir.

4. 2. veya 3. fıkraya uygun olarak yapılan bir bildirim, kendi şartlarına göre süresi sona erene kadar veya geri çekilmesi için yazılı bir bildirim Yediemine teslim edilmesinden itibaren üç ay sonrasına kadar yürürlükte kalır.

. Bir bildirim sona ermesi, bir geri çekme duyurusunda veya yeni bir bildirimde bulunma, bir tahkim mahkemesi veya Uluslararası Adalet Divanında devam etmekte olan işlemleri, anlaşmazlığın tarafları aksine anlaşmadıka, hiçbir şekilde etkilemez.

6. Eğer bir anlaşmazlığın tarafları aynı usulü veya 2. veya 3. fıkraya uygun bir usulü kabul etmemişlerse ve eğer anlaşmazlığı bir Tarafın diğerine aralarında anlaşmazlık bulunduğunu bildirmesini takip eden on iki ay içinde 1. fıkraya uygun şekilde çñzememiřlerse, anlaşmazlık, anlaşmazlığın taraflarından birisinin talebi halinde bir uzlaştırma komisyonuna götür÷lür. Bu Maddenin altındaki uzlaşmalar için, Ek E Bölüm II'de belirtilen usul uygulanır.

Madde 26

Sözleşme’de Değişiklikler Yapılması

1. Taraflardan herhangi biri, bu Sözleşme’de değişiklik yapılmasını teklif edebilir.
2. Bu Sözleşme’de yapılacak değişikliklere Taraflar Konferansı toplantılarında karar verilir. Herhangi bir değişiklik teklifinin metni bu teklifin benimsenmesi hususunun görüşüleceği toplantıdan en azından altı ay önce Sekretarya tarafından bütün Taraflara iletilir. Ayrıca, Sekretarya değişiklik tekliflerini bu Sözleşme’nin imza sahiplerine ve bilgi için Yedimeine iletir.
3. Taraflar bu Sözleşme’de yapılacak herhangi bir değişiklik teklifi üzerinde oy birliğiyle bir anlaşmaya varmak için her türlü çabayı gösterirler. Oy birliğine ulaşmak için her türlü çabanın harcanmış olmasına karşın yine de oybirliğine ulaşılamamışsa, değişiklikler, son çare olarak katılan ve oy veren üyelerin dörtte üç çoğunluğuyla kabul edilir.
4. Değişiklik, Yediemin tarafından bütün Taraflara değişikliğe taraf olmaları, kabul etmeleri veya onaylamaları için gönderilir.
5. Bir değişikliğe taraf olma, bir değişikliğin kabulü veya onayı Yedimeine yazılı olarak bildirilir. 3. fıkraya uygun olarak benimsenen bir değişiklik, değişikliğin benimsendiği tarihte Taraf olan Tarafların en az dörtte üçü tarafından taraf olunan, kabul edilen veya onaylanan belgelerin teslim tarihinden sonraki doksanıncı günde değişiklikle bağitlanmayı kabul eden Taraflar için yürürlüğe girer. Bundan sonra ise değişiklik diğer Taraflar için söz konusu Tarafın taraf olma, kabul veya onay belgesini teslim ettiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girer.

Madde 27

Eklerin kabulü ve değiştirilmesi

1. Bu Sözleşme’nin ekleri Sözleşme’nin tamamlayıcı parçası olup, aksi açıkça belirtilmedikçe, bu Sözleşme’ye yapılan bir atıf aynı zamanda bu Sözleşme’nin tüm eklerine de yapılmış olur.
2. Sözleşme’nin yürürlüğe girmesinden sonra kabul edilen tüm ekler, usule ait, bilimsel, teknik veya idari konularla sınırlıdır.
3. Bu Sözleşme’ye yapılacak ilave eklerin teklif edilmesi, kabulü ve yürürlüğe girmesiyle ilgili olarak aşağıdaki usul uygulanır:
  - (a) İlave Ek’ler 26. Maddenin 1, 2 ve 3. fıkralarında belirlenen usule göre teklif edilir ve kabul edilir;
  - (b) Herhangi bir ilave Ek’i kabul etmeyen Taraf, bunu, ilave Ek’in kabulünün Yediemin tarafından bildirildiği tarihten itibaren bir yıl içinde, Yedimeine yazılı olarak bildirir. Yediemin, aldığı bu bildirim hakkında bütün Tarafları gecikmeden bilgilendirir. Bir Taraf herhangi bir zamanda bir ilave Ek’e ilişkin olarak daha önce yaptığı bir ret bildirimini geri çektiğini Yedimeine yazılı olarak bildirebilir ve söz konusu Ek bu Taraf için (c) bendine uygun olarak derhal yürürlüğe girer; ve
  - (c) Bir ilave Ek’in kabulüne ilişkin Yediemin tarafından bildirim yapılan tarihten itibaren bir yıllık sürenin geçmesi halinde, (b) bendi hükümlerine uygun olarak herhangi bir ret bildiriminde bulunmamış olan bütün Taraflar için, bu Ek yürürlüğe girer.
4. Sözleşmenin eklerinde yapılacak değişikliklerin teklif edilmesi, kabulü ve yürürlüğe girmesi bu Sözleşme’ye ilave Ek’lerin teklif edilmesi, kabulü veya yürürlüğe girmesi ile aynı usullere tabidir. Bunun istisnası, bir Tarafın bu Ek’lerdeki değişikliklere ilişkin olarak, 30. Maddenin 5. fıkrasına uygun biçimde bir bildirimde bulunması halinde bir Ek’te bir değişikliğin söz konusu o Taraf için yürürlüğe girmemesi durumudur. Böyle bir durumda bu değişiklik o Taraf için, bu değişikliğe ilişkin taraf olma, kabul, onay veya katılım belgesinin Yedimeine teslimi tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girer.
5. Eğer bir ilave ek veya bir ekteki değişiklik bu Sözleşme’deki bir değişiklik ile bağlantılı ise, bu ilave Ek veya değişiklik, bu Sözleşme’de yapılan değişikliğin yürürlüğe girmesine kadar yürürlüğe girmez.

Madde 28

Oy verme hakkı

1. Bu Sözleşme'nin Taraflarından her biri, bir oy hakkına sahip olup, bunun istisnası 2. fıkrada belirtilmiştir.
2. Bir bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü, kendi yetkisi dâhilindeki konularda, oy verme hakkını, bu Sözleşme'ye Taraf olan kendi üye Devletlerinin sayısına eşit sayıda oyla kullanır. Böyle bir örgüt, kendi üye Devletlerinden herhangi birisi oy verme hakkını kendisi kullanırsa oy verme hakkını kullanamaz (veya aksi uygulanır).

Madde 29

İmza

Bu Sözleşme, , 10 – 11 Ekim 2013 tarihlerinde Japonya'daki Kumamoto şehrinde ve sonrasında 9 Ekim 2014 tarihine kadar New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde bütün Devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon örgütlerinin imzasına açıktır.

Madde 30

Taraf olma, kabul, onay veya katılım

1. Bu Sözleşme, Devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon örgütlerinin taraf olma, kabul veya onayına tabidir. Sözleşme, Sözleşme'nin imzaya kapatıldığı tarihten itibaren, Devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon örgütlerinin katılımına açıktır. Taraf olma, kabul, onay veya katılım belgeleri Yediemine teslim edilir.
2. Kendi bünyesinde Sözleşme'ye taraf olmayan ülkeleri barındıran bir bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü, bu Sözleşme'ye Taraf olması halinde, bu Sözleşme'den doğan bütün yükümlülüklerle bağlıdır. Bu tür örgütlerin bir veya daha fazla üye Devletin bu Sözleşme'nin Tarafı olması söz konusu olduğunda ise, örgüt ve üye Devletler bu Sözleşme'den doğan kendi yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için kendi paylarındaki ilgili sorumluluklar için karar verirler. Böyle bir durumda, söz konusu örgüt ve üye Devletler Sözleşme'ye dayalı haklarını eşzamanlı kullanma yetkisine sahip olmazlar.
3. Bir bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü taraf olma, kabul, onay veya katılım belgesinde bu Sözleşme kapsamındaki konulara ilişkin olarak kendi yetkisinin kapsamına ilişkin bildirimde bulunur. Bu gibi örgütler ayrıca Yediemine yetkisinin kapsamındaki konuyla ilgili olarak meydana gelebilecek değişiklikler konusunda bilgi verir, Yediemin de Tarafları bu hususta bilgilendirir.
4. Her ülke ya da bölgesel ekonomik entegrasyon organizasyonu, Sözleşme'nin taraf olunması, kabulü, onaylanması ya da katılımı sırasında Sözleşme'yi uygulamaya koyma önlemleri hakkındaki bilgileri Sekreteryaya'ya iletmesi için teşvik edilir.
5. Bir Taraf; taraf olma, kabul, onay veya katılım belgesinde, kendisi açısından bir Ek'te yapılan bir değişikliğin kendi taraf olma, kabul, onay veya katılım belgesini teslim etmesinden sonra yürürlüğe gireceği yönünde bildirimde bulunabilir.

Madde 31

Yürürlüğe girme

1. Bu Sözleşme ellinci taraf olma, kabul, onay veya katılım belgesinin teslimi tarihinden sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girer.
2. Ellinci taraf olma, kabul, onay veya katılım belgesinin teslimi tarihinden sonra bu Sözleşme'ye taraf olan, kabul eden veya onaylayan veya bu Sözleşme'ye katılan her bir Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü için bu

Sözleşme, bu Devlet veya bölgesel ekonomik entegrasyon örgütünün taraf olma, kabul, onay veya katılım belgesinin teslim tarihinden sonra doksanıncı günde yürürlüğe girer.

3. 1. ve 2. fıkraların amaçları bakımından, bir bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü tarafından teslim edilen herhangi bir belge, o örgütün üye Devletleri tarafından teslim edilenlere ilave sayılmaz.

Madde 32

Çekinceler

Bu Sözleşme'ye herhangi bir çekince konulamaz.

Madde 33

Çekilme

1. Bu Sözleşme'nin bir Taraf için yürürlüğe girmesinden üç yıl sonra herhangi bir tarihte Taraf, Yediemine yazılı bildirimde bulunmak suretiyle Sözleşme'den çekilebilir.

2. Herhangi bir çekilme, Yediemin tarafından çekilme bildiriminin tebellüğü tarihinden itibaren bir yıllık sürenin bitiminde veya çekilme bildiriminde daha sonraki bir tarih belirtilmiş ise o tarihten itibaren geçerli olur.

Madde 34

Yediemin

Bu Sözleşme'nin Yediemini, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'dir.

Madde 35

Orijinal Metinler

Bu Sözleşme'nin Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca olan orijinal metinleri, eşit derecede geçerli olup, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından saklanır.

Tanıkların huzurunda aşağıda imzası bulunanlar bu açıdan tam yetkili olarak bu Sözleşme'yi imzalamışlardır.

Kumamoto, Japonya'da on Ekim iki bin on üç tarihinde düzenlenmiştir.

EKLER

Ek A

Cıva katkılı ürünler

Aşağıdaki ürünler, bu Ek'e dâhil değildir:

- Sivil koruma ve askeri kullanımlar için gerekli olan ürünler;
- Referans standart olarak kullanılan araştırma, ölçüm cihazlarının kalibre edilmesi için ürünler;
- Cıva içermeyen alternatifin olmadığı durumlarda elektronik göstergeler ve ölçüm cihazları için, anahtarlar ve röleler, soğuk katot flüoresan lambalar ve dış elektrot flüoresan lambaları (CCFL ve EEFL);
- Geleneksel veya dini uygulamalarda kullanılan ürünler; ve
- Koruyucu olarak tiyomersal içeren aşılar.

Bölüm I: 4. Maddenin 1. fıkrasına tabi olan ürünler

Cıva katkılı ürünler	Ürünün imalatına, ithalatına veya ihracatına izin verilmeyecek tarih (aşamalı olarak kaldırma tarihi)
Piller, cıva içeriği %2'den az olan düğme çinko gümüş oksit piller ve cıva içeriği %2'den az olan düğme çinko hava pilleri hariç	2020
Anahtarlar ve röleler (çok yüksek doğruluk kapasitesi ve kayıp ölçme köprüleri ve yüksek frekanslı radyo frekansı anahtarları ve izleme ve kontrol cihazlarında, köprü, anahtar veya röle başına maksimum cıva içeriği 20 mg olan röleler hariç)	2020
Genel aydınlatma amaçları için lamba brülörü başına cıva içeriği 5 mg'ı aşan ≤ 30 watt olan kompakt floresan lambalar (CFL'ler)	2020
Genel aydınlatma amaçları için lineer floresan lambalar (LFL'ler): (a) Cıva içeriği lamba başına 5 mg'ı aşan triband fosfor <60 watt; (b) Cıva içeriği lamba başına 10 mg'ı aşan halofosfat fosfor ≤ 40 watt;	2020
Genel aydınlatma amaçlı yüksek basınç cıva buharlı lambalar (HPMV)	2020
Elektronik ekranlar için soğuk katot floresan lambalar ve dış elektrot floresan lambaları (CCFL ve EEFL) içindeki cıva: (a) Lamba başına cıva içeriği 3.5 mg'ı aşan kısa uzunluk (≤ 500 mm) (b) Lamba başına cıva içeriği 5 mg'ı aşan orta uzunluk (> 500 mm ve $\leq 1 500$ mm) (c) Lamba başına cıva içeriği 13 mg'ı aşan uzun uzunluk ($> 1 500$ mm)	2020
Cilt aydınlatma sabunları ve kremleri dâhil, cıvanın koruyucu olarak kullanıldığı ve etkin ve güvenli alternatif koruyucunun olmadığı, göz bölgesi kozmetik ürünleri hariç kozmetik ürünler (cıva içeriği 1 ppm'nin üstünde). ¹	2020
Pestisitler, biyosidaller ve topikal antiseptikler	2020
Büyük ölçekli ekipmanlara monte edilen elektronik olmayan ölçüm cihazları veya uygun cıvasız alternatif bulunmayan yüksek hassasiyetli ölçüm için kullanılanlar hariç aşağıdaki elektronik olmayan ölçüm cihazları: (a) barometreler; (b) higrometreler; (c) manometreler; (d) termometreler; (e) sfigmomanometreler(tansiyon aleti).	2020

¹ Amaç, eser miktarda kirletici olan cıva içeren kozmetik, sabun veya kremleri kapsamamaktır.

Bölüm II: 4. Maddenin 3. fıkrasına tabi olan ürünler

Cıva katkılı ürünler	Hükümler
Dental amalgam	<p>Bir Tarafın dental amalgam kullanımını sona erdirmeye yönelik alacağı tedbirler, Tarafın ulusal koşullarını ve ilgili uluslararası rehberleri dikkate alarak aşağıdaki listeden iki veya daha fazla önlemi içerir:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) Diş çürümesinin önlenmesi ve sağlığın teşviki için amaçlanan ulusal hedeflerin belirlenmesi, böylece diş restorasyonuna olan ihtiyacın minimuma indirilmesi; (ii) Kullanımını en aza indirmeyi amaçlayan ulusal hedeflerin belirlenmesi; (iii) Diş restorasyonu için uygun maliyetli ve klinik olarak etkili cıva içermeyen alternatiflerin kullanılmasının teşvik edilmesi; (iv) Diş restorasyonu için kaliteli, cıvasız malzemelerin araştırılmasının ve geliştirilmesinin teşvik edilmesi; (v) Diş hekimliği profesyonellerini ve öğrencilerini, cıva içermeyen diş restorasyon alternatiflerinin kullanımı ve en iyi yönetim uygulamalarının geliştirilmesi konusunda eğitmek ve yetiştirmek için temsilci meslek kuruluşlarının ve diş hekimliği okullarının teşvik edilmesi; (vi) Dental amalgamı, cıva içermeyen dental restorasyona tercih eden sigorta poliçelerinin ve programlarının caydırılması; (vii) Diş restorasyonu için dental amalgama kaliteli alternatiflerinin kullanılmasını kolaylaştıracak sigorta poliçelerinin ve programlarının teşvik edilmesi; (viii) Dental amalgam kullanımının kapsüllenmiş formla sınırlandırılması; (ix) Cıva ve cıva bileşiklerinin suya ve toprağa salımını azaltmak için diş sağlığı hizmetlerinde en iyi çevresel uygulamaların kullanılmasının teşvik edilmesi.

Ek B

Cıva veya cıva bileşiklerinin kullanıldığı üretim işlemleri

Bölüm I: 5. Maddenin 2. fıkrasına tabi olan işlemler

Cıva veya cıva bileşikleri kullanılan üretim işlemleri	Aşamalı olarak kaldırma tarihi
Klor-alkali üretimi	2025
Cıva veya cıva bileşiklerinin katalizör olarak kullanıldığı asetaldehit üretimi	2018

Bölüm II: 5. Maddenin 3. fıkrasına tabi olan işlemler

Cıva kullanılan işlemler	Hükümler
Vinil klorür monomer üretimi	<p>Taraflarca alınacak tedbirler aşağıdakileri kapsar, ancak bunlarla sınırlı değildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) 2010 yılı kullanımı ile karşılaştırıldığında 2020 yılına kadar cıvanın kullanımının birim üretim bazında yüzde 50 oranında azaltılması; (ii) Birincil madencilikten kaynaklanan cıva bağımlılığını azaltmak için tedbirlerin teşvik edilmesi; (iii) Çevreye cıva emisyonlarının ve salımlarının azaltılması için önlemlerin alınması; (iv) Cıva içermeyen katalizörler ve işlemler ile ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi; (v) Taraflar Konferansının, mevcut işlemlere dayanan cıva içermeyen katalizörlerin teknik ve ekonomik açıdan mümkün olduğunu ortaya koymasından beş yıl sonra cıva kullanılmasına izin verilmemesi; (vi) Tarafları Konferansına, alternatifleri geliştirmek ve/veya tanımlamak ve 21. Madde uyarınca cıva kullanımını aşamalı olarak kaldırmak için gösterdikleri çabalar hakkında rapor verilmesi.
Sodyum veya Potasyum Metilat veya Etilat	<p>Taraflarca alınacak tedbirler aşağıdakileri kapsar, ancak bunlarla sınırlı değildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) Aşamalı olarak kaldırılması hedeflenen cıva kullanımını, mümkün olduğu kadar hızlı ve Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonraki 10 yıl içerisinde azaltmak için alınacak tedbirler; (ii) 2010 yılı ile karşılaştırıldığında 2020 yılına kadar emisyonların ve salımlarının birim üretim bazında yüzde 50 oranında azaltılması; (iii) Birincil madencilikten kaynaklanan yeni cıva kullanımının yasaklanması; (iv) Cıva içermeyen işlemler ile ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi; (v) Taraflar Konferansının, cıva içermeyen işlemlerin teknik ve ekonomik açıdan mümkün olduğunu ortaya koymasından beş yıl sonra cıva kullanılmasına izin verilmemesi; (vi) Tarafları Konferansına, alternatifleri geliştirmek ve/veya tanımlamak ve 21. Madde uyarınca cıva kullanımını aşamalı olarak kaldırmak için gösterdikleri çabalar hakkında rapor verilmesi.

<p>Cıva içeren katalizörler kullanılarak poliüretan üretimi</p>	<p>Taraflarca alınacak tedbirler aşağıdakileri kapsar, ancak bunlarla sınırlı değildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) Aşamalı olarak kaldırılması hedeflenen cıva kullanımını, mümkün olduğu kadar hızlı ve Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonraki 10 yıl içerisinde azaltmak için alınacak tedbirler; (ii) Birincil madencilikten kaynaklı cıva bağımlılığını azaltmak için tedbirlerin alınması; (iii) Çevreye cıva emisyonlarının ve salımlarının azaltılması için önlemlerin alınması; (iv) Cıva içermeyen katalizörler ve işlemler ile ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi; (v) Tarafları Konferansına, alternatifleri geliştirmek ve/veya tanımlamak ve 21. Madde uyarınca cıva kullanımını aşamalı olarak kaldırmak için gösterdikleri çabalar hakkında rapor verilmesi. <p>5. Maddenin 6. fıkrası bu üretim süreci için geçerli değildir.</p>
---	--

Ek C

Zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği

Ulusal eylem planları

1. 7. Maddenin 3. fıkrasının hükümlerine tabi olan Taraflardan her biri, ulusal eylem planına aşağıdakileri dâhil eder:

(a) Ulusal hedefler ve azaltma hedefleri;

(b) Ortadan kaldırılacak eylemler:

(i) Bütün cevher birleşimi;

(ii) Amalgamın veya işlenmiş amalgamın açıkta yakılması;

(iii) Konut bölgelerinde amalgam yakılması; ve

(iv) Cıvayı çıkarmadan cıva eklenen tortu, cevher veya atıklar içerisine siyanür sızdırma;

(c) Zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği sektörünün kayıt altına alınması veya düzenlenmesini kolaylaştırmak için adımlar atılması;

(d) Kendi toprakları içerisinde zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği ve işleme alanlarında kullanılan cıva miktarları ile cıva kullanılmış uygulamaların temel tahminleri;

(e) Cıva içermeyen yöntemler de dâhil olmak üzere zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği ve işleminde emisyonların, salımların ve maruziyetin azaltılmasının teşvik edilmesi için stratejiler;

(f) Zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği ve işlenmesinde kullanılmak üzere yerli ve yabancı kaynaklardan cıva ve cıva bileşiklerinin ticaretinin yönetme ve derivasyonunu önleme stratejileri;

(g) Ulusal eylem planının uygulanmasına ve geliştirilmesine paydaşların dâhil edilmesi için stratejiler;

(h) Zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madencilerinin ve topluluklarının cıvaya maruz kalmasına ilişkin bir halk sağlığı stratejisi. Böyle bir strateji, aynı zamanda, sağlık verilerini toplama, sağlık çalışanları için eğitim ve sağlık kurumları aracılığıyla farkındalığı artırmayı da içermelidir;

(i) Hassas grupların, özellikle çocukların ve çocuk sahibi olma yaşındaki kadınlar, bilhassa hamilelerin zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliğinde kullanılan cıvalara maruz kalmasını önleme stratejileri;

(j) Zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madencilerine ve etkilenen topluluklara bilgi sağlama stratejileri; ve

(k) Ulusal eylem planının uygulanması için bir zaman çizelgesi.

2. Taraflardan her biri, amaçlarını gerçekleştirmek için cıva kullanılmayan zanaatkârlık ve küçük ölçekli altın madenciliği ve piyasaya dayalı mekanizmalar ya da pazarlama araçları için standartların kullanımı veya uygulaması dâhil olmak üzere ilave stratejilere kendi ulusal eylem planında yer verebilir.

Ek D

Cıva ve cıva bileşiklerinin atmosfere emisyonlarının noktasal kaynak listesi

Noktasal kaynak kategorisi:

Kömürle çalışan elektrik santralleri;

Kömürle çalışan endüstriyel kazanlar;

Demir dışı metallerin üretiminde kullanılan izabe (döküm) ve pişirme işlemleri;¹

Atık yakma tesisleri;

Çimento klinker üretim tesisleri.

---

¹ Bu Ek'in amacı bakımından "demir dışı metaller", kurşun, çinko, bakır ve endüstriyel altını ifade eder.

Ek E

Tahkim ve uzlaşma usulleri

Bölüm I: Tahkim usulü

Bu Sözleşme'nin 25. Maddesinin 2. fıkrasının (a) bendinde yer alan amaçlar bakımından tahkim usulü aşağıdaki gibidir:

Madde 1

1. Bir taraf, Sözleşme'nin 25. Maddesine göre anlaşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi için diğer bir diğer anlaşmazlık tarafına veya Taraflarına göndereceği yazılı bildirimle tahkim başvurusunu başlatabilir. Bildirim, destekleyici dokümanlar ile birlikte dava dilekçesini içerir. Bu bildirim ayrıca dava konusu ile ilgili olan Sözleşme Maddelerinin yorumu veya uygulaması da dâhil olmak üzere anlaşmazlığı tahkim yoluyla çözümüne ilişkin hususu ifade eder.

2. Davacı Taraf, Tarafların 25. Madde uyarınca anlaşmazlığın tahkim yoluyla çözümü için başvurduklarına ilişkin Sekretarya'yı bilgilendirir. Bu bildirim, Davacı Tarafın yazılı bildirimini, yukarıda 1. fıkrada belirtilen dava dilekçesi ile destekleyici dokümanları da içerir. Sekretarya, bu konuda aldığı bilgileri tüm Taraflara iletir.

Madde 2

1. Bir anlaşmazlığın yukarıdaki 1. Madde uyarınca tahkime gitmesi durumunda bir Tahkim Mahkemesi kurulur. Mahkeme üç üyeden oluşur.

2. Anlaşmazlık halinde bulunan Taraflardan her biri, bir hakem atar ve bu iki hakem, ortak bir karar ile Mahkemenin Başkanlığını yapacak olan üçüncü hakemi belirlerler. İki'den fazla tarafın anlaşmazlıklarında, menfaati aynı yönde olan Taraflar ortak karar ile bir hakem belirlerler. Mahkeme Başkanı, anlaşmazlık halinde bulunan Taraflardan birinin vatandaşı olamaz, Tarafların sınırları içerisinde ikamet ediyor olamaz, bunlardan herhangi biri tarafından çalıştırılıyor olamaz ve söz konusu dava ile herhangi başka bir şekilde ilişkili olamaz.

3. Herhangi bir mevki, ilk atama için belirlenmiş usulde doldurulur.

Madde 3

1. Anlaşmazlık halinde olan Taraflardan biri, Davalı Tarafın anlaşmazlığa ilişkin bildirimini almasından sonraki iki ay içinde bir hakem atamamış ise, diğer Taraf bu atamayı sonraki iki ay içinde yapacak olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterini bilgilendirebilir.

2. Tahkim Mahkemesi Başkanı, ikinci hakemin atanma tarihinden sonraki iki ay içinde belirlenmemiş ise, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bir Tarafın isteği üzerine, sonraki iki aylık süre içerisinde Mahkeme Başkanı belirler.

Madde 4

Tahkim Mahkemesi, Sözleşme hükümlerine ve uluslararası hukuka uygun olarak kararını verir.

Madde 5

Tahkim Mahkemesinin usul kuralları konusunda anlaşmazlık halinde olan Taraflar aksine bir anlaşmaya varmamış ise, Mahkeme kendi usul kurallarını belirler.

Madde 6

Tahkim Mahkemesi, anlaşmazlık taraflarından birinin talebi üzerine, gerekli geçici koruma tedbirleri önerebilir.

Madde 7

Anlaşmazlık halinde olan Taraflar, Tahkim Mahkemesinin çalışmasını kolaylaştırırlar ve özellikle ellerindeki tüm araçları kullanarak:

(a) İlgili tüm dokümanları, bilgileri ve olanakları sağlarlar; ve

(b) Gerektiğinde, tanıkların veya uzmanların Mahkemeye çağırılmasını ve onları şahitlik yapmasını sağlarlar.

Madde 8

Anlaşmazlık tarafları ve hakemler, Tahkim Mahkemesinin dava sürecinde, aldıkları gizli bilgilerin veya belgelerin gizliliğini korumak ile yükümlüdür.

Madde 9

Mahkeme masrafları, Tahkim Mahkemesince davanın özel şartları nedeniyle başka şekilde belirlenmemişse, anlaşmazlık halinde olan Taraflarca eşit olarak paylaşılır. Mahkeme, tüm masrafların kayıtlarını tutar ve Taraflara bu konuda nihai bir rapor sunar.

Madde 10

Anlaşmazlık ile ilgili konu hakkında hukukun doğası gereği dava sonucundaki karardan etkilenebilecek başka bir Taraf, Tahkim Mahkemesinin izni ile dava sürecine müdahale edebilir.

Madde 11

Tahkim Mahkemesi, anlaşmazlık konusunda doğrudan gündeme getirilen karşı talepleri dinleyebilir ve karara bağlayabilir.

Madde 12

Tahkim Mahkemesinin usul ve esasla ilgili kararları, üyelerinin oy çokluğu ile alınır.

Madde 13

1. Anlaşmazlık halinde olan Taraflardan biri, Tahkim Mahkemesine gelmez veya davada kendini savunmazsa, diğer Taraf dava sürecine devam edilmesi ve kararın verilmesi hususunda talepte bulunabilir. Bir Tarafın mahkemede bulunmaması veya davada kendini savunmaması, dava süreci için engel oluşturmaz.

2. Nihai kararın verilmesinden önce Tahkim Mahkemesi, iddianın maddi delil ve hukuk temeline dayandığına kanaat getirmelidir.

Madde 14

Tahkim Mahkemesi, mahkemenin tam olarak oluşturulduğu tarihten itibaren beş ay içerisinde nihai kararını verir. Mahkeme, gerekli gördüğü takdirde beş ayı geçmeyecek şekilde bu süreyi uzatabilir.

Madde 15

Tahkim Mahkemesinin nihai kararı, anlaşmazlık konusuyla sınırlandırılır ve kararın dayandırıldığı gerekçeler bildirilir. Nihai karar, mahkemeye katılan üyelerin adlarını ve kararın tarihini içerir. Mahkemenin herhangi bir üyesi, farklı veya muhalif fikrini nihai karara ekleyebilir.

Madde 16

Nihai karar, Anlaşmazlık Tarafları için bağlayıcıdır. Sözleşme'nin hüküm ile verilmiş yorumu, 10. Madde kapsamında müdahalede bulunan Taraf için müdahalede bulunduğu husus nispetinde bağlayıcıdır. Nihai karar, anlaşmazlık halinde olan Tarafların temyiz usulüne önceden mutabık kalmamaları durumunda, temyiz edilemez.

Madde 17

Yukarıdaki 16. Maddeye uygun olarak nihai kararın bağladığı Taraflar arasında kararın yorumu veya uygulanış şekli ile ilgili olarak doğabilecek herhangi bir ihtilaf, Taraflardan herhangi biri tarafından kararı veren Tahkim Mahkemesine, karara bağlamak üzere götürülebilir.

Bölüm II: Uzlaşma usulü

Bu Sözleşme'nin 25. Maddesinin 6. fıkrasında yer alan amaçlar bakımından uzlaşma usulü aşağıdaki gibidir:

Madde 1

Anlaşmazlık içinde olan bir tarafın 25. Maddesinin 6. fıkrası neticesinde bir uzlaştırma komisyonu kurma teklifi, bir kopyası diğer anlaşmazlık tarafına veya taraflarına gönderilmek üzere Sekretarya'ya yazılı bir talep olarak gönderir. Sekretarya, tüm Tarafları gecikmeksizin bilgilendirir.

Madde 2

1. Anlaşmazlık halinde olan taraflar aksine bir anlaşmaya varmamışsa, uzlaştırma komisyonu her bir Tarafça atanmış birer üye ve o üyeler tarafından ortak seçilmiş bir Başkan olmak üzere toplam üç üyeden oluşur.
2. İki den fazla tarafın anlaşmazlıklarında, menfaati aynı yönde olan Taraflar ortak karar ile kendi komisyon üyesini belirlerler.

Madde 3

Anlaşmazlık halinde olan Taraflar, yukarıda 1. Maddede sözü edilen yazılı bildirimden Sekretarya tarafından alınmasından sonraki iki ay içinde bir atama yapmamış ise, bir Tarafın isteği üzerine Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu atamayı sonraki iki ay içinde yapar.

Madde 4

İkinci komisyon üyesinin atanmasından sonraki iki ay içinde bir Komisyon Başkanı seçilmemesi durumunda, bir anlaşmazlık tarafının isteği üzerine Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri sonraki iki ay içinde bir Komisyon Başkanı seçer.

Madde 5

Uzlaştırma komisyonu anlaşmazlık halinde olan taraflara dostane bir çözüme varmaları için bağımsız ve tarafsız bir şekilde yardımcı olur.

Madde 6

1. Uzlaştırma komisyonu, anlaşmazlık taraflarının ifade edebileceği hızlı bir çözüm talebi de dâhil olmak üzere davanın koşullarını tümüyle dikkate alarak uygun gördüğü şekilde uzlaşma sürecini gerçekleştirebilir. Anlaşmazlık içindeki taraflar aksine bir anlaşmaya varmamışlarsa, uzlaştırma komisyonu kendi usul kurallarını belirleyebilir.
2. Uzlaşma komisyonu, uzlaşma süreci sırasında herhangi bir zamanda, anlaşmazlığın çözümü için teklif veya tavsiyelerde bulunabilir.

Madde 7

Anlaşmazlık tarafları, uzlaşma komisyonu ile işbirliği yaparlar. Özellikle, komisyonun yazılı materyalleri sunma, delil sunma ve toplantılara katılma taleplerine uymaya gayret gösterirler. Taraflar ve uzlaştırma komisyonu üyeleri, uzlaşma sürecinde aldıkları gizli bilgilerin veya belgelerin gizliliğini korumak ile yükümlüdür.

Madde 8

Uzlaştırma komisyonu, kararlarını üyelerinin oy çokluğuyla alır.

Madde 9

Anlaşmazlık hâlihazırda çözülmemiş ise, uzlaştırma komisyonu, kurulduktan sonra on iki ay içerisinde anlaşmazlıkların çözümüne yönelik tavsiyeler içeren anlaşmazlık taraflarınca iyi niyetle incelenecek nihai bir rapor hazırlar.

Madde 10

Uzlaştırma komisyonunun kendisine yönlendirilen herhangi bir meseleyi ele alma yetkisine sahip olup olmadığı konusunda herhangi bir anlaşmazlık, komisyon tarafından kararlaştırılır.

Madde 11

Uzlaşma komisyonunun masrafları, aksi görüş birliği bulunmadıkça, anlaşmazlığın tarafları tarafından eşit olarak paylaşılır. Komisyon, tüm masrafların kayıtlarını tutar ve anlaşmazlık taraflarına bu konuda nihai bir rapor sunar.

www.unep.org

Birleşmiş Milletler Çevre Programı
P.O. Box 30552 - 00100 Nairobi, Kenya
Tel.: +254 20 762 1234
Fax: +254 20 762 3927
E-posta: unepub@unep.org
www.unep.org

www.mercuryconvention.org